

26

TIJD-SCHRIFT

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

TIJD-SCHRIFT van de
HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN.

Nummer 26, januari 1982.

Sekretariaat : Het Reedershuys, Westhavenkade 45,
3131 AE VLAARDINGEN.
Telefoon: 010 - 34 72 40.

Postgiro : 750978 ten name van de penningmeester

INHOUD

Voorwoord van de commissie Tijd-Schrift. 2

In Memoriam Gilles Geluk. 3

A.Wijnhorst

Tweede zwerftocht door een deel van Vlaardingen
in het begin van deze eeuw. 5

Leon Bovée

Een verdwenen liefdadigheidsinstelling,
het Van Leydenshofje te Vlaardingen. 32

Dr H.A.H.Boelmans Kranenburg

Was 1928 voor de visserij een bijzonder jaar ? 44

Konvokatie Algemene Ledenvergadering 1982. 61

Notulen Algemene Ledenvergadering 1981. 65

Jaarverslag en overzicht activiteiten. 69

Financieel overzicht 1981. 72

Begroting 1982. 74

Nog verkrijgbare publikaties van de vereniging. 76

Resterend winterprogramma omslag

Aan de leden,

Naast de gebruikelijke inhoud bevat dit Tijd-Schrift drie artikelen. Eerst een vervolg op de "Zwerftocht..." in Tijd-Schrift nr 24. De heer Wijnhorst neemt ons mee op een wandeling over de Ged.Biersloot, het Veerplein en de Waalstraat, met alle straten en stegen daartussen. Het volgende artikel is van archiefmedewerker L.J.M.Bovée en die gaat in op de geschiedenis van het Van Leydenshofje. Dit artikel sluit prachtig aan bij de wandeling van de heer Wijnhorst, omdat die het hofje wel passeert, maar er verder niet op in gaat. Het laatste artikel is geschreven door helaas wijlen Dr H.A.H.Boelmans Kranenburg, in leven sekretaris van de Stichting voor de Nederlandse Visserij en bestuurslid van het Visserijmuseum. Aan de hand van de Kroniek 1928 geeft hij een overzicht van de toestand van de visserij in dat jaar.

De commissie hoopt u met dit alles weer een dienst te hebben gedaan. (Als dat zo is laat u dat dan eens horen. Ook kritiek is welkom. Alles is beter dan geen enkele reactie op al ons zwoegen!)

Voor een volgend Tijd-Schrift zijn geen artikelen meer voorhanden, hoewel de heer Wijnhorst verder schrijft en ook nog iets anders in petto heeft. Wie iets heeft liggen of wil gaan schrijven wordt verzocht daarvan mededeling te doen. Voor wie gegevens zoekt staat het materiaal van de gemeentelijke archiefdienst ter beschikking. Teksten kunnen worden ingezonden aan het verenigingssekretariaat. Zo mogelijk getypt, maar tegen een goed leesbaar handschrift is geen bezwaar. Sluitingsdatum Tijd-Schrift januari 1983: 1 november 1982.

De commissie "Tijd-Schrift",

P.M.J.van den Berg-Man in 't Veld

E.C.van der Vlis-Dijkema

M.A.Struijs.

IN MEMORIAM GILLES GELUK.

Op donderdag 22 oktober 1981 is onze oud-voorzitter, Gilles Geluk, na een strijd van meer dan een jaar op de leeftijd van 56 jaar overleden.

Toen hij in 1967 voor het eerste bestuur van de vereniging werd aangezocht was dat met het doel hem te vragen de eerste voorzitter van de vereniging te worden. Na een zeer moeilijke start, waarin behoedzaam moest worden gemanoevreerd, heeft hij de organisatie van de vereniging op poten gezet. Na 3 jaar heeft hij eind 1970 het voorzitterschap neergelegd, maar is toen nog tot 1979 bestuurslid gebleven, waarbij hij met zijn beschouwende manier van werken voor de vereniging van groot belang is geweest.

Toen de Historische Vereniging voorjaar 1972 door Burgemeester en wethouders werd uitgenodigd een plaats in te nemen in de commissie voor stadsverfraaiing, was Gilles direkt bereid daarin onze vereniging te vertegenwoordigen. Toen de commissie in 1972 werd gecombineerd tot de commissie stadsherstel en stadsverfraaiing speet het hem bijzonder dat hij toen geen lid kon blijven van deze gecombineerde commissie omdat die club restauratiewerk had te vergeven.

Mede door zijn inzet heeft onze vereniging de Restauratiepenning ingesteld. Hij was vanaf de instelling van de betreffende commissie in 1972 tot zijn dood daarvan voorzitter.

Ook heeft hij in 1968/1970 grote inbreng gehad in de commissie van de vereniging die de ruggegraats-structuur van onze stad heeft ontwikkeld en waarvan uiteindelijk in 1970 het rapport is uitgekomen "Heeft het verleden van Vlaardingen nog toekomst?".

Bij het 10 jarig bestaan van de Historische Vereniging

Vlaardingen hadden wij het idee de gemeenschap een zonnewijzer aan te bieden, bevestigd aan de toren van de Grote Kerk. Geluk rekende de stand uit, tekende het geheel en had toezicht op de bouw.

Daarnaast heeft hij een aantal lezingen gehouden over het monument en de restauratie daarvan. Nog duidelijk staat mij de lezing bij over de restauraties in Warschau en Danzig in het Hollandia gebouw.

Door de gewijzigde bouwmarkt had hij zich de laatste jaren verdiept in het restaureren, waarvan de restauratie van het pand Markt 42/43 en de renovatie van de zuidzijde van de Schoolstraat praktijk voorbeelden zijn.

Tot slot heeft hij onze stad een aantal markante bouwwerken nagelaten zoals de zogenaamde "Gelukscholen", het bejaardencentrum "Uitzicht" en vooral ook de "Sionskerk" aan het Westnieuwland. Tot aan zijn overlijden was Gilles bezig met de opzet van het nieuwe bejaardenhuis aan het Westerhoofd.

Jan Anderson.

TWEEDE ZWERFTOCHT DOOR EEN DEEL VAN VLAARDINGEN IN HET BEGIN VAN DEZE EEUW.

(Vervolg op "Een zwerftocht door een deel van Vlaardingen in het begin van deze eeuw" in TIJD-SCHRIFT nr 24, januari 1981, bladzijde 45 tot en met 57)

Door A.Wijnhorst.

Wij willen nog wat in de omgeving van de Gedempte Biersloot blijven, beginnende bij de Kwakelsteeg. Die steeg was de doorloop van de Biersloot naar de Hoogstraat, langs de Katholieke Kerk waarvan de ommuurde tuin door een poortje vanuit de Biersloot toegankelijk was. De pastoor of de kapelaan kon men soms in de tuin zien lopen bidden met het brevier in de hand. De pastoor, die ik mij nog goed herinner, was een zwaargebouwd man die enigszins mank liep. Zijn naam was Wouters. Hij maakte dikwijls een wandeling rond de Broekweg en langs de Meewoning en was dan in gezelschap van een windhond.

Op de hoek van de Kwakelsteeg was het café annex bootjesverhuurderij van Zonne. Het werd door veel hengelars bezocht. Verder was daar de timmermanswerkplaats en doodkistenmakerij van Verburg. Verburg was tevens koster van de R.K.Kerk. Vervolgens de winkel van Piet Smit, die eerst een groentenhandel had op de Gedempte Biersloot, waar hij bekend stond om zijn vers gebrande pinda's. Als jongens mochten wij hem wel eens helpen met het naar binnen sjouwen van de groente en de aardappelen. Als beloning werd dan de schuif van de pindabus opengetrokken en viel er een handvol olienootjes in onze petten.

Piet was humoristisch en had een vrolijke kijk op het leven. In verband met zijn functie van bedienaar bij

de R.K.begrafenissen vroeg men hem wel eens: "Zeg Piet, heb je het nog druk met de dooien?". Piet zei dan: "Oh man, verschrikkelijk, ik heb er deze week nog drie moeten laten lopen".

Verderop in de Kwakelsteeg was een slop waar nog wat huizen stonden met een etage. Aan de achterzijde zagen de huizen uit op de Delflandsesluis en op het water langs het Delftseveer. Op één van die kamers woonde een tante van mij die, een novum in die tijd, in het bezit was van een grammofoon. Het was een apparaat met een grote hoorn en moest telkens worden aangeslingerd. Op warme zomeravonden werden de ramen opengeschoven en schalde de muziek over het water. Ik hoor in gedachten nog de plaat spelen waarop één of andere cabaretier van toen het volgende lied zong: "En als jij mijn vader, mijn vader eens waar? Dan zat jouw gezicht vol met haar!". De oudere generatie vond het maar niks, die menselijke stem uit zo'n kastje. Ze waren nog erg puriteins en zeiden dat het duivelskunst was!

In één van de woningen beneden woonde het palingvrouw-tje Aal van Os, bijgenaamd "Aal de Rot". Achter de huizen lag in de vaart een vlot of plankier waarop de vrouwen de was konden spoelen.

Naast de tuin van de R.K.Kerk stond een rijtje van ongeveer zes woninkjes, elk met een door een laag hek-je omheind tuintje. In één van die huisjes woonde Gerrit de Krik met zijn blozende, struise vrouw en zijn dochter. De laatste had eveneens perzikwangen maar was een beetje simpel en werd in de volksmond aangeduid als "Kaatje kak en urretje".

In een ander huisje woonde Jan Bogta, ook wel "Jan met al z'n spulletjes" genoemd omdat hij altijd een hoop troep verzamelde. Het verhaal wil dat toen hij was overleden bij het ontruimen van het huisje men wel dertig kapotte wekkers heeft gevonden. Jan was

een lange, magere, schele vent, wiens dagelijkse bezigheid het bikken van stenen was. Dat wil zeggen dat hij kalk bikte van stenen van sloopwoningen, welke stenen later weer werden gebruikt voor andere metselklusjes.

Nu gaande in de richting van de Afrol stonden daar nog twee huizen van iets groter formaat. In één daarvan woonde de familie Van Kesteren. De man, "Jan van Kesselen" zoals hij altijd werd genoemd, was schipper op de haringvloot.

Vervolgens de Afrol overstekende was daar op de hoek van de Gedempte Biersloot de waterstokerij van Heindijk, bijgenaamd "De Motbal". In dat pand is later nog de groentenhandel van Salomon Stam gevestigd geweest. Daarnaast twee huisjes die een paar meter achter de rooilijn waren gebouwd. In één daarvan woonde de haringloopster de weduwe Groeneveld, geboren Mietje Timmers, die haar vis in Rotterdam uitventte. Haar zoons hebben allen op de visserijvloot gevaren, twee ervan als schipper waarvan Piet Groeneveld wel de bekendste werd. De weduwe trouwde later nog met de stratenmaker Cees van Oeveren, een harde werker die tevens een stevige borrel dronk.

De volgende huizen sprongen er qua uiterlijk een beetje uit, een soort middenstandshuizen, waarin onder meer Jan Hofman de kuipersbaas woonde.

Vervolgens passeren we de 1e Bierslootsteeg. Enkele daar woonachtige families kan ik mij nog wel herinneren. Het wordt misschien wel wat uitvoerig, maar het lijkt mij wel nuttig om ook die aan de vergetelheid te ontrukken.

Ten eerste woonde daar Leen de Blois, werkzaam op de Taanderij als koetsier op de wantwagen. Verder Erkelens met zijn gezin, die naar ik meen tuinman was bij de gemeente. Dan de familie Droppert, vader, moeder en een stuk of drie dochters. Droppert zelf kweek-

te groente in een moestuin en liep heel bescheiden met een kruiwagen zijn producten langs de huizen uit te venten. Zijn vrouw droeg de gehaakte muts, toen nog door veel oudere vrouwen gedragen.

In de steeg woonde ook Haddeman, de koetsier van de tonnenwagen, de zogenaamde "berewagen". "De Baklamp", ene Hofman, woonde ook in die steeg. Op de hoek was de slagerij van Vermaat, voordien de melkzaak van Paalvast. Piet van Muien woonde iets verder, op de hoek van de 2e Bierslootsteeg. In die steeg had van Muien een koper en blikslagerij, een zogenaamde "loodgieterij". Als de kap van onze klomp was gebroken - en die werd nogal eens als slagwapen gebruikt bij een gevecht met buurtgenoten ! -, dan werd er voor een paar centen door Piet een blikken bandje omgeslagen en dan kon die klomp weer een hele tijd gebruikt worden. Pannen en ketels waarvan de bodem was versleten werden door Van Muien van nieuwe voorzien: zo zuinig waren destijds in het algemeen de mensen!

Nu nog wat namen van 2e Bierslootsteeg bewoners: Barend Bovenberg met zijn vrouw, vier zonen en drie dochters. Met 9 personen dus in zo'n klein huisje! Bovenberg was droge kuiper op de kuiperij van Jan Hofman. "Dikke Zwaans", zo genoemd ter onderscheiding van een ander Vlaardingse burger "magere Zwaans" geheten, woonde eveneens in de steeg. Zo ook de haringvisser "kleine Rozeboom"; Poldervaart, de weduwen Plokker en Van Dorp; de familie Stolk en het zogenaamde "baggerboertje" Van der Hoeven.

Tot nadere aanduiding dient dat de 1e tot en met de 5e Bierslootsteeg allen uitkwamen op het "Achteromme", waar nu de Kornelis Speelmanstraat is.

Voorbij de 2e Bierslootsteeg woonde Jansen die machinist was op een stoomlogger, een "fiets". Naast hem woonde Kop, die werkte in de blikfabriek van de Melkfabriek "Hollandia". In zijn vrije tijd was hij trommelslager van de Harmonie en Muziekvereniging Sint

Gr.v.v.Prinstererstraat

Cronjéstraat

Joubertstraat

Bothastraat

R.K.Kerk

Afrol

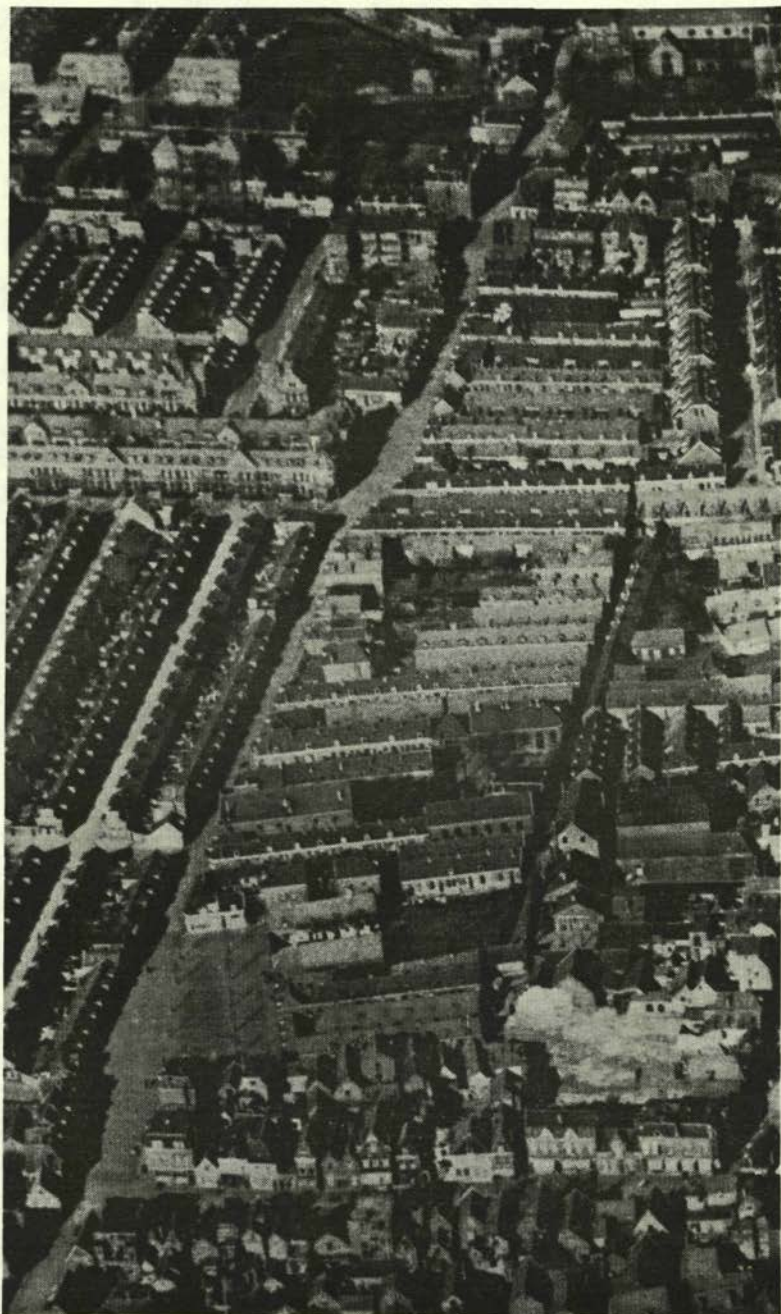
6e Bier-
slootsteeg

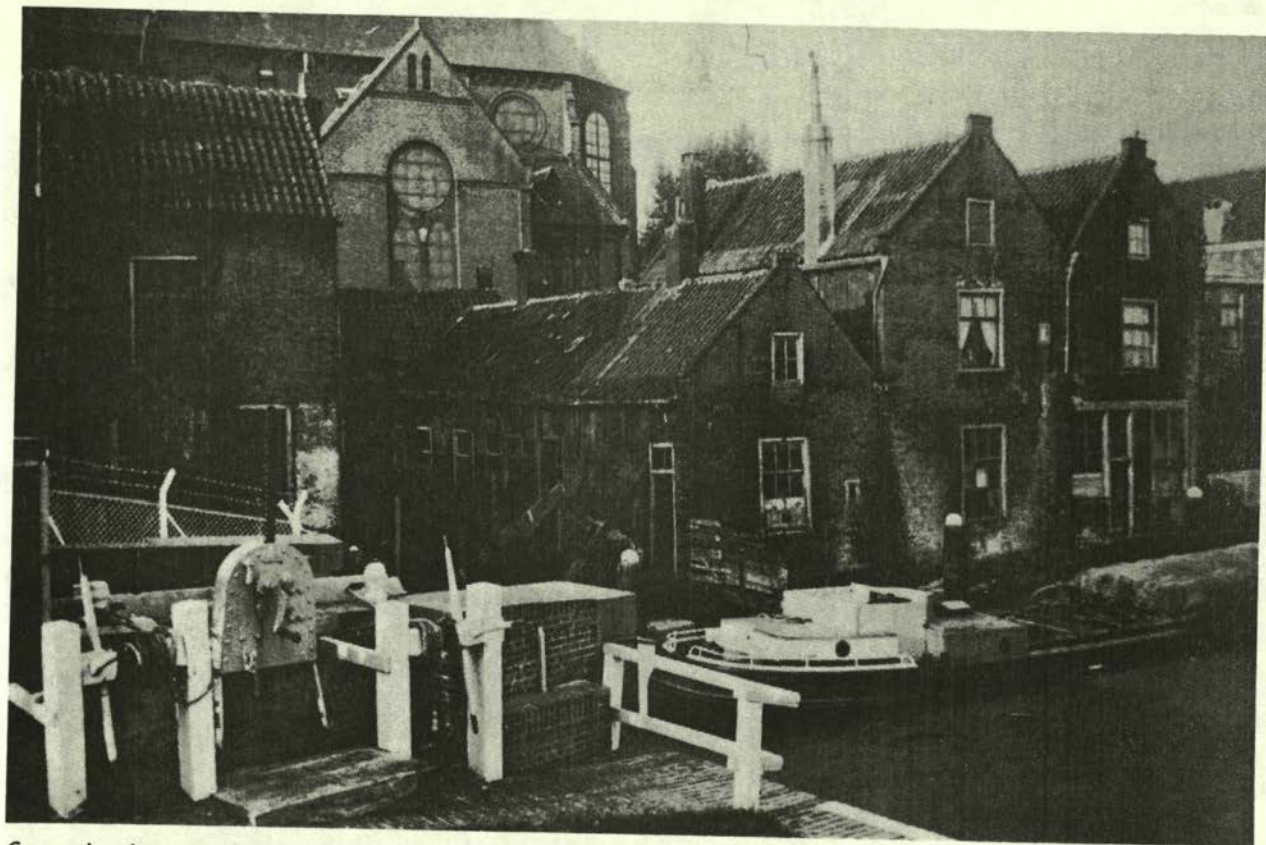
Rehoboth-
straat

v.Leydens-
hofje

Fransen-
straat

Waalstr.

Een deel van de Delflandsesluis met de huizen in de omgeving van de Kwakelsteeg. Op de achtergrond de R.K.Kerk Joannis de Doper aan de Hoogstraat.

Joannis, een R.K.Muziekgezelschap dat toen in Vlaardingen bestond.

Zo zijn we dan aan de 3e Bierslootsteeg gekomen die "Uit en Thuis" werd genoemd. De steeg lag vrijwel recht over de winkel van de eerder genoemde Piet Dessens [TLJD-SCHRIFT 24, bladz.46].

Op de andere hoek van de steeg, die iets breder was dan de overige stegen, woonde een oude moeder met haar zoon, Stefanus Odijk, die straatveger was bij de gemeentereiniging maar ook nog met petroleum heeft gevent. In de steeg woonden vroeger schippers van de haringvloot, maar ik kan mij de volgende daar wonende families herinneren.

Zo was daar de familie De Zwart, die een bestaan hadden gevonden in het met een handwagen ophalen van het houtzaagsel en motafval van de kuiperijen welke dan weer aan de bokkingrokerijen en de bakkers werd geleverd. Want de bakkers stookten hun ovens nog op de antieke manier met hout, turf of oude hoepen.

Dan woonde er de familie Hofland. De bekende Jochum Hofland was mede oprichter van de nog bestaande voetbalclub "Fortuna". Hij had jarenlang een winkelbedrijf annex waterstokerij in de 2e Maasbosstraat. Een andere Hoflandwinkel was de speelgoedzaak op de Schiedamseweg tegenover de Eendrachtstraat die door een dochter met haar man werd gerund. Zijn andere dochter was gehuwd met Frans Buitelaar, de "Parelkoning" genoemd omdat hij een patent had op het vervaardigen van kunstparels door het winnen van parelmoer van visafval, waarvan dan later sieraden en byouteries werden vervaardigd. Krijn en Piet Hofland waren ook twee bekende voetballers van "Fortuna".

Voorts woonde er de "Kleine" Kramer (er was in Vlaardingen ook nog een dove Kramer). Het gezin had 5 zoons en Kramer zelf was een niet onverdienstelijke amateur-kunstschilder, voornamelijk van schepen.

Van de familie Vermaas is Piet Vermaas bekend gebleven

van de uitspanning annex roeibootjesverhuurderij aan de Vlaardingse Vaart bij de Broekweg. Hij was gehuwd met een dochter van bakker Van Tienen uit het West-nieuwland en zij hebben nog jaren in de Marisstraat gewoond. De meubelfabrikanten Vermaas zijn ook uit deze familie afkomstig.

Dan woonde er nog de familie De Korte; een oud echt-paar De Heer waarvan de man half blind was; de familie Jansen ("Kaatemie"); de baker Vrouw Verhoog; de haring-loopster Neel Verwaal; Coos Verheul, een broer van Piet de Rotterdammer; Van der Hoek, een gemeentewerkman; de oud-zeeman De Ligt en Jantje Molendijk.

Vervolgen wij nu onze wandeling en komen dan aan de 4e Bierslootsteeg. De huisjes daar waren éénkamer-woninkjes met een klein portaaltje waarin later een kraan of tappunt van de waterleiding is geplaatst. Er was geen aanrecht of opstand en de kraan was op ongeveer 70 centimeter boven de grond aan de muur bevestigd. Op de vloer eronder, die uit rode plavuizen bestond, was een klein opstaand spatrandje gemaakt. In datzelfde kleine voorpoortaltje, waarvan de muren met "Blackwannis", een soort bitumenverf, waren zwart gemaakt, was ook de opgang van de trap naar de zolder. Boven op de zolder kon men zo de dakpannen zien want het dak was niet beschoten. In de winter hingen de ijspegels aan de pannen en de sparren.

In de kamer was een bedstee en een schoorsteenmanteltje. Vóór de huisjes was een doorlopend straatje van gele ijsselsteentjes met een houten goot wat fungeerde als afvoer van was- en hemelwater en afvloeide naar een vervalput. Naast het straatje, dat ca 2 meter breed was, was nog een klein stukje grond met lage houten hekjes omheind, waarop een klein houten schuurtje en een plee, het zogenaamde "stilletje". Dat stukje grond grensde aan de achterzijde van "Uit en Thuis". De buitendeuren van de huisjes bestonden uit een boven en een onderdeur met klink en grendel. Onder het ven-

De weduwe Plokker, destijds wonende in de 2e Bierslootsteeg. Zij was de laatste vrouw die de Vlaardingse klededrucht droeg. Naar foto getekend door de schrijver van dit artikel.

Een kijkje in de 3e Bierslootsteeg. Op de achtergrond de huizen aan het "Achteromme". Sommige huizen in de steeg zijn dicht gespijkerd, zodat de foto waarschijnlijk kort voor de sloop ten behoeve van de aanleg van de Korneelis Speelmanstraat (1923) gemaakt zal zijn.

ster hadden de meeste bewoners zowel binnen als buiten een bloemenplank aangebracht waarop diverse planten in potten voorkwamen zoals fuchsia's, begonia's, mietjes enz.; maar de geraniums namen wel een dominerende plaats in.

De verwarming en stookgelegenheid bestond meestal uit een plattebuiskachel of een flink fornuis, wat tevens werd gebruikt om het eten op te bereiden. Ernaast stond de traditionele kolenbak met kolenschop en de thee-emmer, men sprak altijd platweg van "teenemmer". Daarin werden de zogenaamde dove kolen, briketten of harde turf onder de as gloeiend gehouden voor het verwarmen van een ketel water. Die gloeiende briketten werden ook gebruikt om in de winter in de testen van de stoven de voeten te verwarmen. De verlichting bestond uit een petroleum (hang)lamp.

Het was gebruikelijk dat op maandag de gezinswas werd gedaan. De vrouwen haalden dan hun watertonnen en tobbes naar buiten en de kleren werden op straat gewassen. Naast de gebruikelijke groene of gele zeep werd door de wasvrouwen veel gebruik gemaakt van olie- en loogzeep die met in de winkel gekochte chemicaliën zelf werd gemaakt. Het was een krijtwitte pasta-achtige zeep. Daarnaast werd ook bleekpoeder gebruikt en ook het "bolletje blauw" behoorde tot het materiaal omdat niet iedereen over een stukje gras of "bleek" beschikte om het wasgoed in de zon te laten bleken. Na het wassen werden de kleren meestal buiten gedroogd op waslijnen of droogrekken, "klerehekken". En als het regenachtig weer was: dan herinner ik mij een liedje dat werd gezongen op een melodietje van het Leger des Heils en dat luidde als volgt: "Jaapie hangt de was op zolder, want daarbuiten droog ie niet. Eerst de sokken, dan de baaie rokken, dan het goed dat niet verschiet".

"Jaapie" was afgeleid van de naam Jacoba en men hoorde

ook veel spreken over Meuje Japie, wat zoveel betekende als tante Jacoba. Zo ook Meuje Errempie, Meuje Reimpie of Meuje Truitje.

In de 4e Bierslootsteeg woonden zo rond 1912 de volgende families: het gezin van Penning met een paar dochters en een zoon. Vrouw Penning heette van zichzelf Reim Stolk. Penning zelf was in het bezit van een peurbootje dat in de Haven lag, achter de Visbank. Hij was een soort broodvissertje. Verder de weduwe Groen met haar dochters, Salomon Schilder, die met juk en manden fruit liep te venten en de grootvader was van Salomon Stam van de nog bestaande groentehandel. Toon Boogaard, de houtscheepmaker die veel roei-bootjes maakte. Hij was een broer van de chef en dood-graver van de Algemene Begraafplaats in het Emaus.

Kees de Beer, een loswerkmán, die op latere leeftijd nog getrouwd is met Gerritje Penning, bijgenaamd Gekke Gerritje. Verder nog de uit Meneerse of Middelharnis afkomstige familie Kattestaart, bijgenaamd "de poes, poes". Zij verkochten kachelhoutjes en vuurmakers en verhuurden kruiwagens waarvan zij er een stuk of vier hadden. Van Mechelen, koetsier op de "berewagen" (zeg maar strontkar) woonde er ook en hij slachtte in zijn vrije tijd konijnen en kippen. Ook de groentekoopman De Ruiter, bijgenaamd "de harde spruut", was afkomstig van het Overmaas.

Ook mijn grootvader Arie de Graaf woonde daar. Hij was een oud hoekerschipper. Hij woonde er met zijn vrouw Teuntje van der Berg en een ongetrouwde dochter Mina de Graaf. De weduwe Amersfoort, van zichzelf Bet de Graaf geheten, was broodbezorgster. Zij ging met een broodwagen langs haar cliënteel. Als huisdier had zij een koekeroeduif in een kooi, een liefhebberij die verschillende Vlaardingers er op na hielden. Zij droeg nog de traditionele Vlaardingse kleding, te weten door de week het jak met de gehaakte muts en zondags de schoudermantel ("schoermantel") met jak en

het kapothoedje, ook kapotje of dekkie genaamd.

Een gedeelte van deze steeg was evenals het Achterom toen al gesloopt voor de bouw van de Kornelis Speelmanstraat. Het Achterom lag pal achter de panden van de Hoogstraat en daar moet volgens overlevering ook nog een pleintje zijn geweest met in het midden een pomp, "Rozienenburg" geheten. Er moet daar ook nog een melkhandeltje zijn geweest van Andries Hogendam, de zogenaamde Andewiesie.

We gaan weer verder en belanden nu bij de 5e Bierslootsteeg waar ongeveer dezelfde type huisjes stonden als in de 4e. Er woonden: Sierevelt de houtscheepmaker, "De Klapjanus", zogenoemd naar zijn horrelvoet. Hij was waker op de vissersschepen. Manke Meier die op de boterfabriek werkte met zijn zoon Maarten, bijgenaamd Krotenvlek. Verder de families Mostert, Zegers en Van Krimpen, die zeeman was. De waker Lam.Spek, de boerenarbeider Van der Velden en de familie Van Asten. De sjouwerman Goof Verbrugge en de polderjongen "kleine Pluimpie". Vrouw Pille, Joh.Hofman en de haringloopster Truitje van Tienen. Haar zoon Piet is later nog caféhouder geweest van café De Bierbron in de Vleersteeg. Piet was getrouwd met een dochter van Groenwegen uit het café "Het paard z'n bek" in de Lijnstraat.

Aan het eind van de 4e en 5e Bierslootsteeg was nog een verbindingssteegje en wij vervolgen onze weg naar de 6e steeg, maar voor dat we daar zijn passeren we op de Biersloot nog een paar huisjes die iets achter de rooilijn staan en met ijzeren hekjes ervoor. Het ene huis werd bewoond door de metselaar IJzerloo en in het ander woonde "lange Leen" Meier. De 6e Bierslootsteeg, recht tegenover de Cronjéstraat gelegen, vormde via de Kuiperstraat en een aanvankelijk houten, later stenen trap, de verbinding met de Hoog-

straat en was een zogenaamde Trapsteeg. Te beginnen bij de Biersloot was op de linkerzijde het woonhuis van Meerman de scheepmaker. Op de rechterhoek de winkel van Fousert, oftewel Aaltje Foes. Dat was een echt buurtwinkeltje met onder meer kruidenierswaren, petroleum, klompen, snoepgoed, en flesjes bier en cider in zogenaamde kogelflesjes, flesjes met een knikker in de hals. Verder verkocht zij flesjes "Tordine", een merk frisdrank gebotteld en in de handel gebracht door Hein van Toor van de oude Markt.

Aai Fousert beoefende ook het vak van droge kuiper en heeft later nog een kuiperijtje gehad in de voormalige werkplaats van P. van Muien in de 2e Bierslootsteeg. Hij maakte voornamelijk klein Fust, zestientjes en stooppies. In de steeg woonden verder nog Bram Westerhout, naar ik meen stoker op de steenmolen van Rozeboom in de Laan van 't Hoofd, de families Kramer, Meulemans en Sala, de laatste twee waren vishandelaar, en Vermeer, die werkzaam was op de tabakskerverij van A. van der Windt "De Zeeman" op de Hoogstraat.

Verkiel was een huisschilder. De zoon Cees van de familie Van der Windt was schipper op de haringvloot en hun ongetrouwde dochter Francien was hoofdboetster bij de rederij van Hoogendijk.

Verder de families Van Beun van Es, Van der Berg, timmerman op de Hollandiafabriek, en Keesie van Luik, een oude visser en nog de oud-zeeman Van der Hoeven. Bovengenoemde huisjes waren eigendom van de Vlaardingse familie Brouwer.

Halverwege de steeg was de situatie enigszins anders. De steeg was daar iets breder en daar stonden tot aan de Kuiperstraat de huisjes van de familie Van Abshoven. Deze hadden voor de deur nog kleine tuintjes of een stukje gras en evenals in enkele andere stegen stonden daar nog enkele houten pompen. Dit gedeelte van de steeg werd bewoond door de weduwe De Goede, de weduwe Penning en door ene De Bloois die gehuwd

was met gekke Pietje. Dit echtpaar is later nog opgenomen geweest in de Prins Hendrikstichting te Egmond aan Zee. Verder de ijzerwerker en klinker Schouten. Ook nog twee oude gezusters die daar zeer teruggetrokken leefden, met voor hun raam de balletjes gordijnen en de blauwe horren. Deze twee oude vrouwtjes wilden niet in het Diaconiehuis en zijn in dat huisje dan ook totaal verpauperd en vervuild gestorven.

Aan de overzijde nog wat huisjes met de volgende bewoners: Willem van Toor, kruier en kuiper bij De Zeeuw en Van Raalt, weer een houtscheepmaker: Nieuwstraten. En van der Hoek, die "koloniaal" was geweest; had dus dienst genomen bij het Nederlandsch Indische Leger, heeft de Atjeh en Lombok opstand meegemaakt en was na zijn dienstdienst met een militaire onderscheiding thuisgekomen uit de Oost en is daarna werkzaam geweest bij de gemeentereiniging. Altijd liep hij kaarsrecht in militaire houding, later met een wandelstok, maar hij is lang kras geweest en stierf op 100 jarige leeftijd in 1976.

Alvorens bij de Trapsteeg aan te komen waren er nog twee huizen met een bovenwoning, bewoond door de scheepmaker Verkouter en door de bankwerker Bakhuizen met hun gezinnen. Onder deze huizen was het kolenpakhuis van Boerdam, waar men turf, briketten en alle soorten kolen kon bekomen. De kolen werden ook wel per emmer verkocht, maar in de regel meestal per half mud. Dan werd de $\frac{1}{2}$ Hectolitermaat gevuld, van boven glad afgestreken en in de juttezak per kruiwagen thuisbezorgd. Boerdam zelf woonde met zijn vrouw in de Kuiperstraat, in een onderpandje achter de Hoogstraat, onder één van die houten uitbouwsels welke men nog kan zien op illustraties uit die tijd.

We gaan weer verder, nu naar de 7e Bierslootsteeg. Op de hoek daarvan, links, de schoen- en laarzenmakerij van Frings, een rasechte Brabander uit Sprang.

Het was een prima vakman. Voor de laarzen die door de zeelui werden gedragen was pekdraad nodig waarop heel handig een zware varkenshaar als naald werd bevestigd, een zogenaamde borstel. Na reparatie werd de zeelaars op waterdichtheid gecontroleerd door er wat papier in te verbranden, vervolgens werd de laars van boven dicht gevouwen en als er dan nog rook uit de naden kwam dan was dat het bewijs dat de laars nog lek was. Bijna alles was nog handwerk. Het leer voor het verzolen van de schoenen was in water gedompeld en het werd op een grote kei of "kinderhoofdje" uitgeklopt. Frings was ook nog bedreven in het maken van houtgepende zolen.

Op de andere hoek woonde kuiper Van Leeuwen met zijn gezin. Deze maakte voornamelijk wastonnen en tobbes en dreef daar handel in. Zij vrouw was, ondanks haar grote gezin, ook nog haringloopster.

Deze 7e Bierslootsteeg had een verbinding met het Liesveldselaantje, vroeger misschien een echt laantje maar nu een straatje van geringe breedte waarvan de huisjes aan de achterzijde aanpaalden tegen de bokkingrokerijen van Weiland en Maarleveld en van de firma Kornaat.

Rond 1912 woonden daar Hein de Bruin met zijn familie. Hein was een grote stoere vent die havenarbeider was en als zakkendrager sjouwde met kolen, zout en stenen. Hij was zo men zei "aan de bel", dat was de naam van het sjouwersgilde. De plaats van samenkomst van de sjouwers was op de Westhavenkade waar vanuit een klein kantoortje de werkzaamheden werden verdeeld. Meestal werd na het afwerken van een "smakkie" door de mannen bij het afrekenen nog een stevige neut gedronken in één van de kleine taplokaaltjes zoals Het Fust of Het Zaagmolmpje.

Hein's vrouw was een klein pittig vrouwtje. Men noemde haar dan ook "de kittige", maar ook wel "de staartmuts" omdat zij de traditionele staartmuts van het

van het Overmaas droeg. Verderop in de steeg woonden de families Van Straten, een loswerkmans, Sas en Altena, haringvisseren en De Dröger, ook een loswerkmans. Verder Verbrugge en het oude vrouwtje Neeltje Bazen. De Van Dijk die er woonde werd "kleine Van Dijk" genoemd. Over hem gaat het verhaal dat toen vrouw Van Dijk in de textielzaak van Spanbergen op de Hoogstraat binnen kwam, zij vroeg: "Meneer heeft u een jongensonderbroek voor mijn man?".

Tenslotte woonden de koetsiers Van Minnen en de familie Van der Windt in de steeg, de laatsten waren de grondleggers van de latere WINZO ijsfabriek.

De Gedempte Biersloot verder vervolgend passeren we eerst een pandje met een bovenwoning met daaronder een klein zaaltje dat gebruikt werd voor godsdienstoefeningen van de Apostolische gemeenschap in Vlaardingen. In de bovenwoning woonde de familie Zabel. Zabel was een man met een patriarchale witte baard en was voorganger in die sekte.

Naast het zaaltje was het koffie en theewinkeltje van Teunis de Kok, die ook nog een handeltje in pluimvee had. Het was nog zo'n echt ouderwets winkeltje met een deurbelletje en het rook er altijd zo echt naar de koffie en de thee. Echte Schiltes thee uit Delft, merk "Het Scheepje". Ook rook- en pijptabak en saffraan verkochten zij, alsook producten van de weduwe Van Nelle.

Dan volgde de groentewinkel van Piet Smit, die na diens vertrek naar de Kwakelsteeg werd overgenomen door Lensvelt. De winkel was ter hoogte van de huidige drogisterij en parfumeriezaak van Van der Sman.

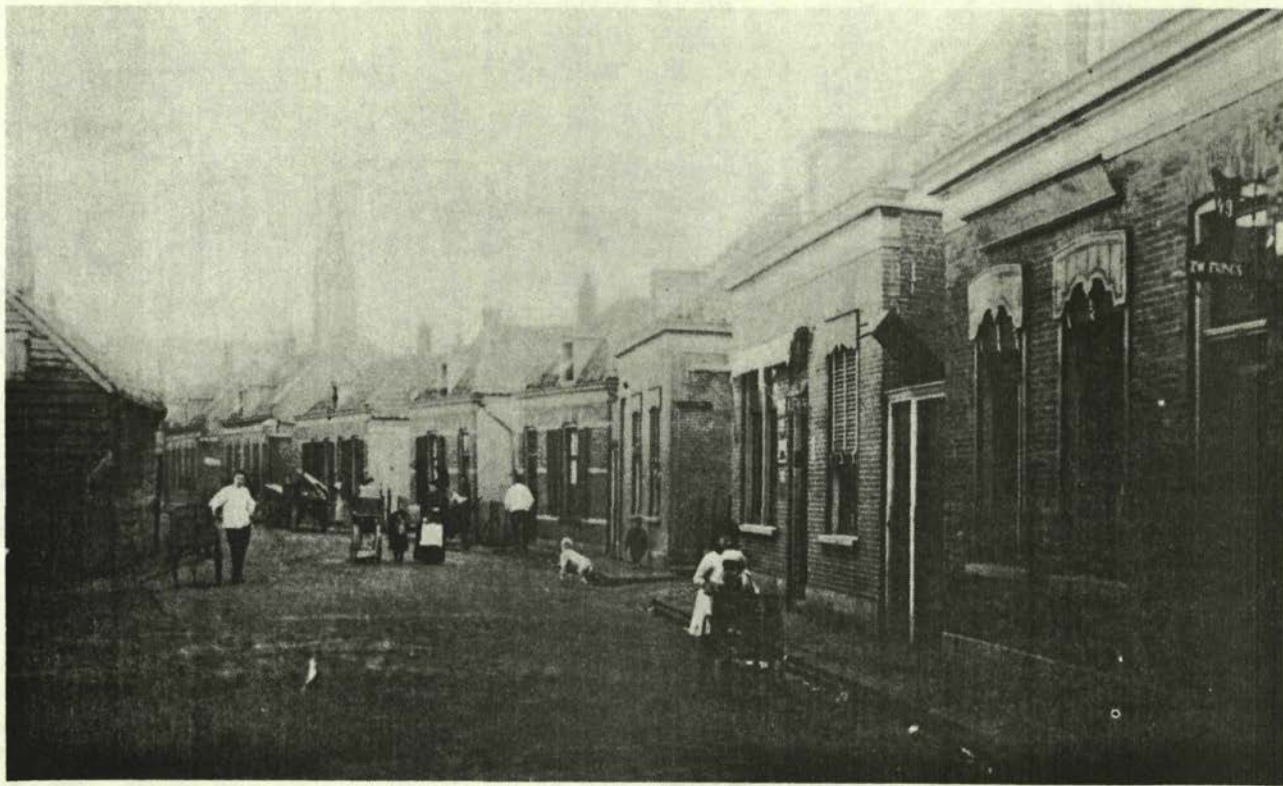
Naast Piet Smit het melk-, boter- en kaaswinkeltje van Flip Mooi.

Vervolgens kwam men aan de 2e Liesveldsesteeg. Ook dat was een soort hofje. Achter de winkel en het woonhuis van Mooi was een stukje open grond van ca 15:10

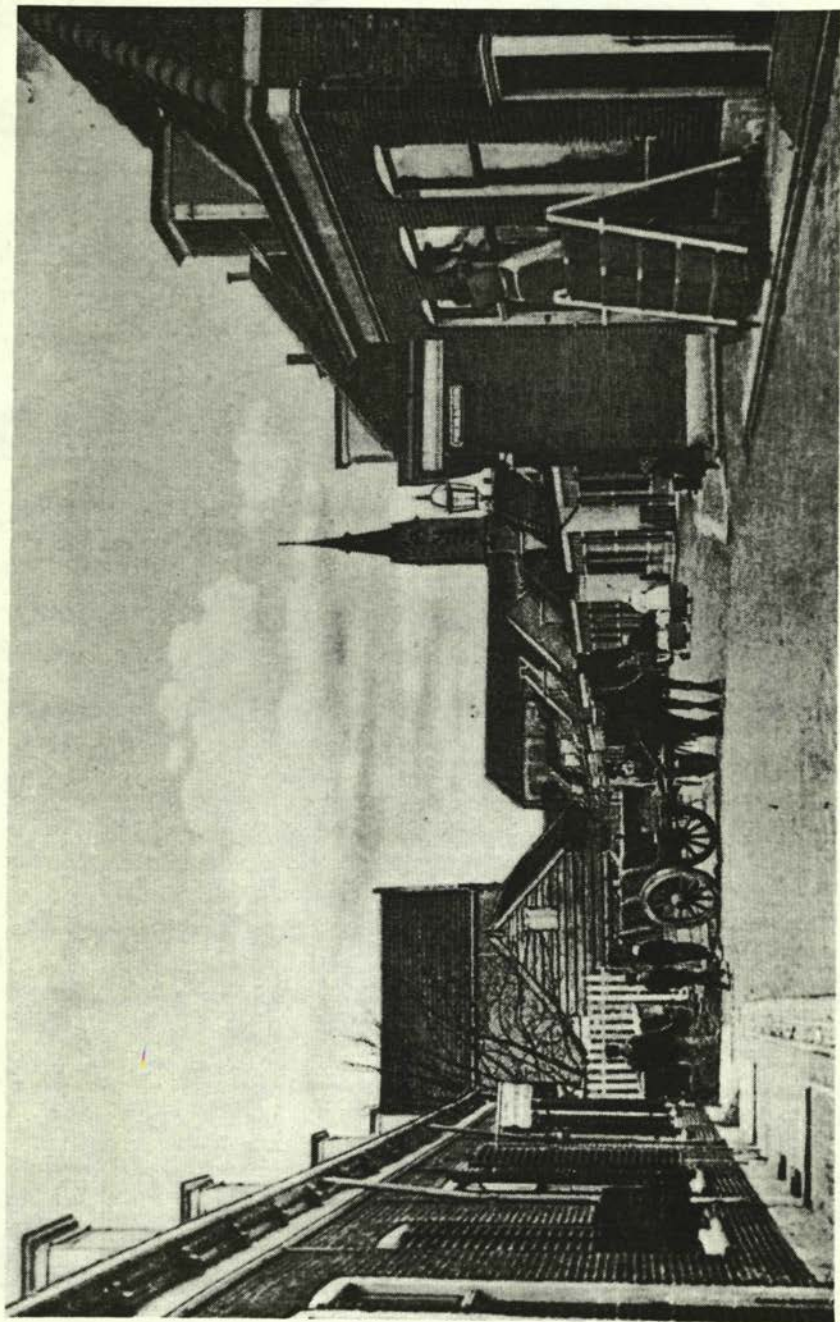
meter, daarna werd het straatje breder. Het eerste hoekhuis aan de Biersloot werd bewoond door Hoogerwerf die stoker was op de Gasfabriek, en dan Bijl die met de askar bij de vuilophaaldienst van de gemeente werkte. Vervolgens Van Doorn, Janson, Van Noort, Hoogendijk, "IJzeren" Hein in 't Veld en Van Vliet. Aan het eind was nog een klein winkeltje van ene Hoogerwerf, die vaste weger en tailleman was bij het zoutlossen. Verder gaande kwam dan een stenen borstwering met daarop een gesmeed ijzeren sierhek. Daarachter op een meter of acht van de rooilijn een paar panden met bovenverdieping. In één daarvan woonde Arie Hoorweg, de verver of huisschilder. Hij was getrouwd met Arendje Plugge, een Scheveningse van afkomst. Zij was hoofd-boetster bij één van de plaatselijke rederijen. Ook woonde daar de haringcontroleur Hofman. Tussen deze panden was een muur met een poort die de afsluiting was van het daarachter gelegen straatje, de 3e Liesveldsesteeg of "Zandstraatje". De poort bleef altijd gesloten zodat het zandstraatje alleen te betreden was via het Liesveldselaantje.

Dan komen we nu aan de 8e Bierslootsteeg die regelrecht door liep naar de Liesveldselaan. Ook in die steeg woonden vissers, haringloopsters en sjouwers, zoals Piet Verheul of "Piet de Rotterdammer" of "Piet van 't molentjeswif". Verder de visserman Verschoor, Van Beek "de damper", vrouw De Wolf, een visvrouw, en Hofman, die visventer, koopman, maar ook ronselaar was. Dan Van der Ster, kuipersbaas bij de Stoomkuiperij van Aart de Neef aan de Kon.Wilhelminahaven en de familie van Hermanus Overveld, een steensjouwer en zakkendrager.

Tussen de 8e en 9e Bierslootsteeg was aan de Biersloot nog een huis dat werd bewoond door de visserij-schipper Zwaneveld, een bekende ras-zeeman. Op de andere hoek van de 9e Bierslootsteeg was de slagerij

De Gedempte Biersloot ter hoogte van de 7e Bierslootsteeg gezien in de richting van de R.K.Kerk. Uiterst rechts de woning van schoenmaker Frings.

De Gedempte Biersloot ten hoogte van de 7e Bierslootsteeg, iets voorbij het punt van de foto op pag. 23. Rechts "vrouw" van Leeuwen, de haringloopster, die aan het ramen lappen is.

van Paalvast. Deze steeg liep dood tegen de achterzijde van het evangelisatie- en zondagschoollokaal "Rehoboth". Ook daar een gemeleerde bevolking: onder andere de steenhouwer Brandwijk, wiens zoon de beeldhouwer Brandwijk nog op de Kethelweg woont.

Naast de winkel van Paalvast, dus aan de Gedempte Biersloot, stond "Liefde en Vrede", een zaaltje van de Christelijke Jongensvereniging, de zogenaamde "knapensoos". Ome Kees de Jong is daar jarenlang voorzitter van geweest en is daarvoor naar ik meen, ook later voor geridderd. Hij was werkzaam als boekdrukker/letterzetter op de drukkerij van Dorsman & Odé.

Naast "Liefde en Vrede" het hoekhuis van de Rehobothstraat waar de visserman Kees Kemp woonde. De Rehobothstraat zelf liep door tot aan de Van Kampenschool. Langs het Rehobothzaaltje kwam men via een kromming en langs de broodfabriek van Niemantsverdriet in de Kuiperstraat ongeveer tegenover de Lombardsteeg, een zeer smalle steeg die naar de Hoogstraat voerde. Aan de achterzijde van de huisjes in de Rehobothstraat stond nog een rijtje huisjes die over een grasveldje uitzicht hadden op het Van Leydenshofje. Enkele namen van bewoners zijn: Van Papeveld, Stam, Zorgdrager, Verschoor, Don, de kuiper, en de gemeente tuinman Van Hulst. Verschoor was getrouwd met een dochter van Knaap de politieagent en hij was dekknecht bij de beurtschipper Vink. Ook Janus van Schaik de timmerman woonde daar, alsook de politieagent Schilder, die later in een politie of veldwachtersbaan op Rozenburg is terecht gekomen.

Verder op de Biersloot was op de hoek van het Veerplein het klompenwinkeltje van de weduwe Hartog. Later heeft Teuntje Don nog dat zaakje gedreven. De hoek omgaande naar links waren op het Veerplein nog een paar woningen. Het Veerplein werd zo genoemd omdat toen Biersloot en Waal nog niet waren gedempt daar

de beurt- en veerschepen lagen. Het plein werd aan één zijde afgesloten met een muur waarin de toegangspoort van het Van Leydens Hofje. Daarnaast was de winkel en de waterstokerij van Boender, die oorspronkelijk uit de Hoeksewaard kwam. In de hoek van het Veerplein waren nog enkele verdiepingshuizen en in één daarvan woonde Willem de Jong "de Bruinvis". Daarnaast het Willemstraatje dat doodliep ongeveer tegen de Van Kampenschool. In die straat woonde onder meer Freek Berger "de mosseknip", een visventer, het "stadsjantje" Rozenboom en Willem Rozeboom "Roosie de omroeper" en Van der Linden.

Verderop was het Fransepad dat met een verspringing doorliep naar de Kuiperstraat en daar uit kwam tegenover de Pepersteeg. Bewoners van het Fransepad waren de visverkoper Dries Plooi en Bakhuizen met het houten been, een verwoed hengelaar. Langs het pad waren nog wat pakhuisjes, onder andere van Akkerman de voddenkoopman en een stal van de bode Hozemans die een bodedienst had op Schiedam wat met paard en wagen gereden werd. (Bodediensten op andere plaatsen werden o.m. verzorgd door de weduwe Starre op Rotterdam en omgeving, de Gebr. Zevenhuizen met paard en wagen op Maassluis en P. Bakker met een grote handwagen op Schiedam, terwijl er ook nog een bode was die Klap genaamd was).

Tussen Veerplein en de Waal of Waalstraat was nog een verbindingssteegje met een paar kleine huisjes waarin de opperman Boogaard woonde alsmede ene Van Ree, schipper op de Delftse schuit. Ook Jan de Roo woonde daar en die deed in verhuizingen en transporten eerst met handwagens, later met auto's. Hij was tevens handlanger en helper bij verschillende veilingen, zoals van hout en andere inventarisgoederen die op de Haven, bij de Kraan of op een andere openbare plaats, per deurwaarder, bijvoorbeeld in zaal Excelsior, werden verkocht. Een bekende deurwaarder in die tijd was ove-

rigens Van Baaren, een grote man die met een stentorstem stond af te mijnen: éne gulden, éne gulden, wie bied er meer dan éne gulden, niemand meer! Verkocht!

De familie Degeling die in het steegje woonde was een metselaarsfamilie en had de werkplaats onder het huis. Op de hoek van de Waalstraat en de Gedempte Biersloot stond het café, winkel en koffiehuis van Aai van der Toorn. Hij zorgde altijd voor het zogenaamde "opleidingsschip" en voor de koffie van de marktkooplieden die met hun kramen op de weekmarkt stonden. In het winkeltje werden huishoudelijke artikelen, maar ook tabak, sigaren, sigaretten en koffie en thee verkocht.

Naast het café, we zijn inmiddels op de Waal, woonde Reier van Rossen met vrouw en zoon. Als kind mocht je nooit over haar stoepje lopen, reden om haar "het gouden stoepje" te noemen. Ernaast was de timmermanswerkplaats van Bram Degeling die tevens voor de marktkramen zorgde en daar ook een opslagplaats voor had. Degeling was ook drager bij begrafenissen.

Vervolgens de woning van Nic.Zonne, die begrafenisbedienaar oftewel doodbidder en aanspreker was. Hij was gehuwd met één van de gezusters Jacobs wiens familie iets verder op de Waal woonde.

Dan nog de speelgoedwinkel van Izak Ouwenbroek, de schoenlapper Snoek, nog wat huizen en een timmerbedrijfje van Van Eekelenburg en Piet Amersfoort. Op de hoek van de Waalstraat en de Kuiperstraat was de bakkerij van Zonne.

Steken we nu de aan beide zijden van bomen voorzien Waalstraat over, dan was daar eerst op de hoek van de Paterstraat, "Koeiensteeg" zeiden wij, [bedoeld wordt de huidige doorgang tussen de beide stadhuisgebouwen en niet de huidige Paterstraat. Red.]

het textielwinkeltje van de weduwe Plezier en vervolgens het pakhuis en de comestibleswinkel van Brand.

Deze Brand was ook leverancier van de eerder besproken olie- en loogzeep. Dan een groentehandeltje van Maat die hun zelf gekweekte producten daar verkochten. Eén van de nakomelingen van die familie is nog de groentegrossier J. Maat.

Weer verder was de melk-, boter- en kaashandel van Dekker en de groentezaak van Van Noort. In het steegje ernaast was de kolenhandel van Van der Ende gevestigd. Tussen Brand en Dekker was overigens nog de timmer- en metselzaak van Van Zanten. Van Zanten was ook organist en bespeelde het orgel van de gereformeerde Landstraatkerk. Tevens was hij brandmeester bij de vrijwillige brandweer.

Dan komen we aan de slachtplaats en de slagterswinkel van Van Heyst zoals die daar nu nog is. De slagters slachten toen nog alles zelf en ik hoor nog hoe de varkens tekeer gingen en schreeuwden als zij uit de veewagens werden gehaald. De beesten werden met een groot mes de slagader doorgestoken. Het bloed werd opgevangen want daar werd later weer bloedworst van gemaakt. Daarna werden zij met gloeiend heet water geschraapt en van de ingewanden ontdaan. Nadat zij waren opengesneden werden zij op een leer, een soort korte ladder, opgehangen om uit te zakken.

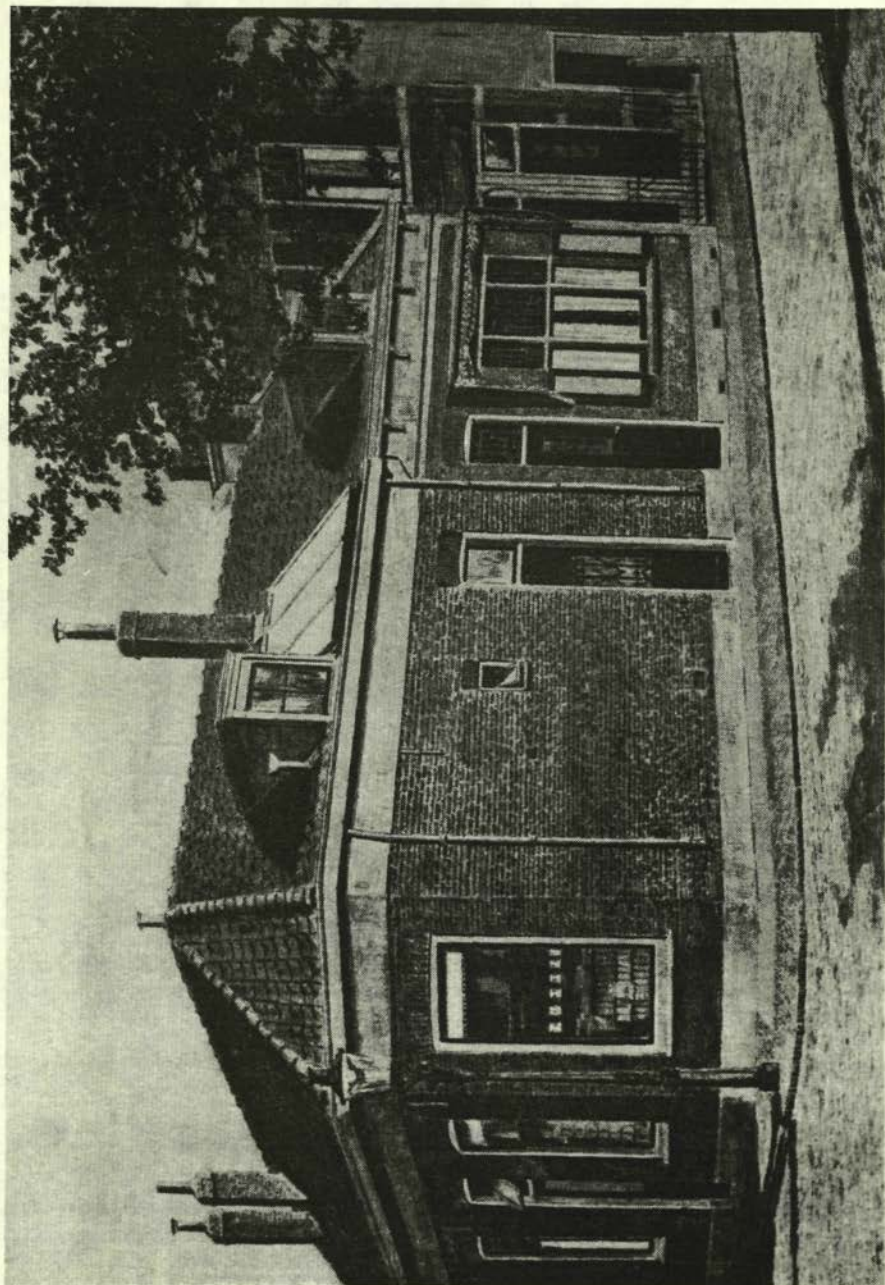
(Van dit laatste komt het gezegde "Een varken leert nog na z'n dood").

Verder gaande komen wij bij de schoenhandel en schoenmakerij van Verloop. Dan een huis dat bewoond werd door "de krullebol" Van Aken, een man met gevarieerde bezigheden: hij "liep" voor het begrafenisfonds, speelde de muzikant bij het Leger des Heils, was bedienaar van begrafenissen enz. enz.

Na zijn huis nog wat kleine huisjes, een sigaren en tabakswinkel en nog een klein Waalsteegje waarin "Nantes met de bezemstok" en Jan van Keulen, "Jan van Keutelen" woonden. De laatste was een wat zonderlinge

De hoek van de 9e Bierslootsteeg en de Gedempte Biersloot. Op de hoek de slagerij van Paalvast. Daarnaast het gebouw van "Liefde en Vrede".

*De hoek van de Gedempte Biersloot en het Veerplein. Links het klompenwinkel-
tje van de weduwe Hartog. Naar pentekening van L. Konnaat, 1944.*

figuur die met een paar emmers in Schiedam zure haring uitvente. Hij kocht daarvoor bij de haringpakhuizen de zogenaamde "smousjes", koploze haring, die echter nog uitstekend geschikt waren om als gemarineerde haring te worden verkocht.

En hier beëindigen wij onze lange wandeling door weer een ander deel van het Vlaardingen in het begin van deze eeuw. Bij leven en gezondheid een volgend keer verder.

EEN VERDWENEN LIEFDADIGHEIDSINSTELLING, HET VAN LEYDENSCHOFJE TE VLAARDINGEN.

Door Leon Bovée.

In maart 1981 schonk de heer C.J. baron Schimmelpenninck van der Oye te Ellecom het archief van de regenten van het Van Leydenshofje te Vlaardingen aan de gemeentearchivaris van Vlaardingen. Baron Schimmelpenninck was als laatste regent van het Mierennesthofje te Leiden in het bezit gekomen van dit archiefje na het overlijden van zijn voorganger baron van Nagell, die regent van beide hofjes was geweest. Vóór zijn overlijden was het Vlaardingse hofje reeds verkocht aan de gemeente Vlaardingen, maar doordat beide archiefjes door elkaar waren geraakt, werd ook het archief van het Van Leydenshofje aan C.J. baron Schimmelpenninck van der Oye overgedragen.

Ondanks het steeds nijpender wordende ruimtegebrek voor het bewaren van archieven en verzamelingen zijn wij van het gemeentearchief bijzonder blij met deze aanwinst: particuliere archieven als dat van het Van Leydenshofje, maar ook die van personen, families, verenigingen en bedrijven zijn geschiedbronnen die vaak een geheel ander licht werpen op economische, sociale en andere levensomstandigheden in een bepaalde tijd dan de archieven van de overheid en die daardoor zeker zo belangrijk zijn.

Moge deze bijdrage aan Tijd-Schrift dan ook een aanzet zijn voor vele Vlaardingers om hun particuliere bezit aan archieven, handschriften en ook foto's aan het gemeentearchief aan te bieden !

Vlaardingen bezat in de loop der jaren een aantal particuliere hofjes: kleine huisjes geschaard rondom een binnenplaatsje met tuintjes, met in het midden daarvan een waterpomp. Zo ook het oudste hofje dat Vlaardingen gekend heeft: het Van Leydensthofje. Dit hofje bestond uit twee tegenover elkaar gelegen rijen van vier huisjes met in het midden van elke rij een kleine wasruimte. Het was aan de zijde van de in 1893 gedempte Biersloot afgesloten door een hoge muur waarin een dubbele toegangspoort die oorspronkelijk aan de buitenzijde was versierd met een memoriesteen waarop te lezen stond:

"Jonkheer Diederik van Leyden, heer van Vlaardingen, Vlaardinger-Ambacht, Babberspolder, Hardinxveld, Westbarendrecht, Carnisse, Oostvoorn, Rockanje, Nieuwenhoorn, Oud- en Nieuw Cranietspolder, heeft deze huizen doen stichten in de jare MDCCLVII" [1].

Nadat deze steen uit het metselwerk gevallen was heeft men aan de binnenkant boven de poort een koperen plaat aangebracht met een verkorte weergave van het bovenstaande, doch waarbij het stichtingsjaartal op 1758 werd gebracht !

"Dit Hofjen is gesticht in den jaare 1758 door Diederik van Leyden, Heere der steede Vlaardingen, Vlaardinger-Ambacht, enz. [2]

De oostzijde van het binnenpleintje was open en oorspronkelijk verbonden met een vrij groot grasveld omgeven door hekwerk, een bleekveld waarschijnlijk. Op het pleintje, omgeven door straatjes, lagen tuintjes met een tweetal bomen. Elk huisje had een smal keukentje met een draaitrap naar de ruime zolder onder het hoge onbeschoten dak, een kamer met bedstede en een grote open schouw. De vloer in deze vertrekken bestond oorspronkelijk uit tegels, gemetseld op een

onderlaag van schelpen en een bovenlaag van zand tot wering van optrekkend vocht. Later werden de tegels afgedekt door een houten vloer. In 1938 kregen de huisjes een W.C. die in de keuken werd ingebouwd [3]. Het geheel maakte een rustige indruk en beantwoordde door zijn eenvoud en beslotenheid aanvankelijk volkomen aan zijn doel: het geven van een rustige, vrije en zelfstandige levensavond aan zijn bewoners.

Het hofje werd gesticht in 1757 door Diederik baron van Leyden, ambachtsheer van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht. Hij was geboren op 21 januari 1695 in Leiden als zoon van Pieter baron van Leyden en diens eerste echtgenote Alida van Ruytenburgh. Diederik van Leyden stierf op 6 november 1764, eveneens te Leiden en werd in de grafkelder van de ambachtsheren in de Grote Kerk van Vlaardingen bijgezet.

Hij was onder meer baljuw van Nyenburgh, secretaris van het hoogheemraadschap Rijnland, burgemeester van Leiden en raad ter admiraliteit van Amsterdam. Op 27 september 1716 trad hij te Leiden in het huwelijk met Sophia Dina de Rovere, een dochter van de Dordtse burgemeester Cornelis de Rovere.

Diederik van Leyden heeft het hofje dus nog tijdens zijn leven laten bouwen en vervolgens bij testamentaire beschikking, gepasseerd op 14 juni 1760 voor notaris Willem Scheerken te Leiden, onder meer bepaald dat de acht huisjes

"Altoos om niet sullen worden bewoond bij menschen van de gereformeerde christelijke religie ofte deselve toegedaan, aan wien sulks, vermits hare geringe middelen ofte faculteiten van kostwinninge, als een goede liefdedaad besteed zal zijn (...) legateerende daartoe ende ten behoeve van de agt huysjes te Vlaardingen de somma van neege duyzend

gulden in obligatiën ten lasten van Holland en Westvriesland ten comptoire generaal in 's-Haage, welkers inkoomen geëmployeerd sullen werden voor de eene helft omme in egale portien aan de menschen in deese huysen woonende, jaarlijks op de eerste january, eerste april, eerste july ende eerste october in leevensmiddelen verdeeld te worden, en de wederhelfte omme daar uit te voldoen de reparatiën en lasten aan deselve huysen noodig te impendeeren ende te vallen" [4].

Naast een zelfstandige huisvesting ontvingen de oude-van-dagen ook levensmiddelen en later zelfs ook brandstof !

Ook de kleinzoon van de stichter, Diederik baron van Leyden, eveneens ambachtsheer van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht, legateerde in zijn testament, gepasseerd op 16 december 1809 voor notaris R.H.P. Huber te Amsterdam, een bedrag aan het hofje:

"de somma van twee duyzend guldens met deeze bepaling dat de intressen van het voorschreven capitaal jaarlijks provenieerende zullen moeten werden besteed en uitgekeerd aan een onderwijzer in de waarheden van de gereformeerde religie, teneinde daardoor de conventuaalen gelegenheid te geeven om alle weeken in de gronden van de religie onderweezen te worden" [5].

Zijn echtgenote, Aletta Johanna Gael, legateerde een bedrag van 5.000 gulden aan obligaties aan het hofje bij onderhandse akte krachtens een clause reservatoir, vastgelegd in haar testament van 2 april 1795, gepasseerd te Amsterdam voor notaris Johannes Beeldsnijder:

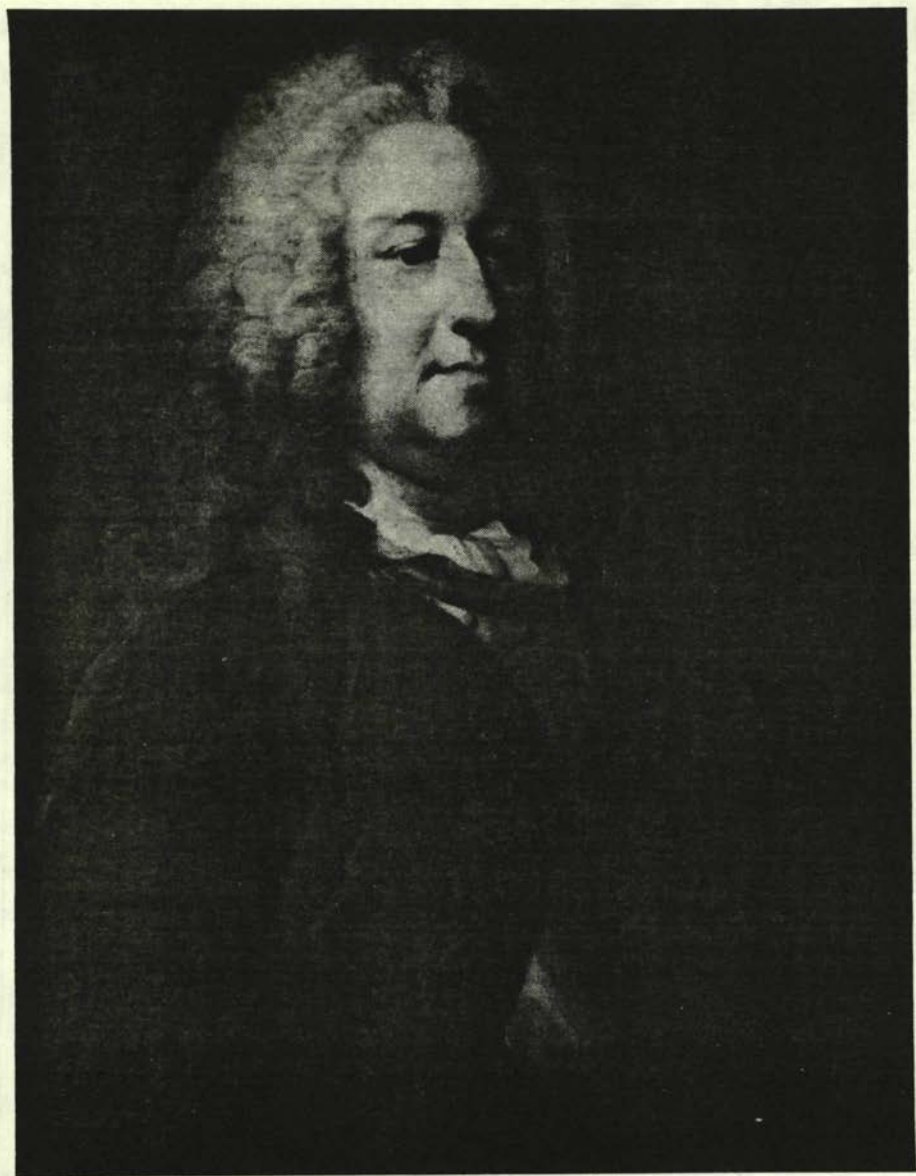
"om dien interest 's jaarlijks uit te keeren aan brood honderd guldens voor de conventuaalen en de andere vijftientig gulden interest aan den jongsten leeraar in der tijd" [6].

Wat betreft het beheer van het hofje bepaalde de stichter in zijn testament

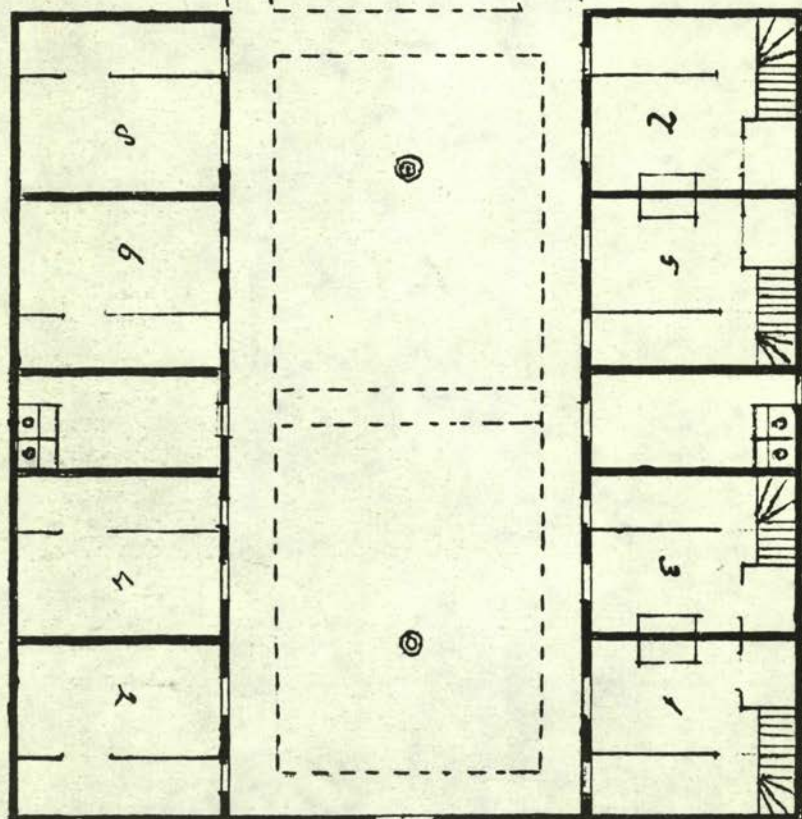
"dat de dispositie der bewooninge van deese huijsen sal staan aan den oudste van sijne mannelijke descendentes (nakomelingen) bij representatie dog welke oudste mannelijcke descendent, voor soo verre deese huijsen aangaat, aan de twee hem volgende van zijn testateurs descendentes, welken meerderjarig moeten sijn, en hiertoe successivelijk bij deese werden verkoren jaarlijks sonder daarvoor eenige costen te mogen declareeren, gehouden blijft behoorlijcke rekening, bewijs en reliqua ten behoeve derselver huijsen te doen" [7].

Echter doordat het huwelijk van de laatste mannelijke nakomeling, jhr mr dr Frederic August baron van Leyden, heer van Warmond, Westbarendrecht en Carnisse, kinderloos bleef, stierf het geslacht Van Leyden bij zijn dood in 1821 in mannelijke lijn uit [8]. Hierdoor kwam het regentschap via de vrouwelijke lijn aan de families Van Leyden Gael, Van Rhemen tot Rhemenshuizen en Van Pallandt en later weer aan de met hen geliëerde families Schimmelpenninck van der Oye, Bentinck en Nagell. Na het uitsterven van de familie Van Leyden Gael in mannelijke lijn in 1846 werd het aantal regenten van drie teruggebracht op twee.

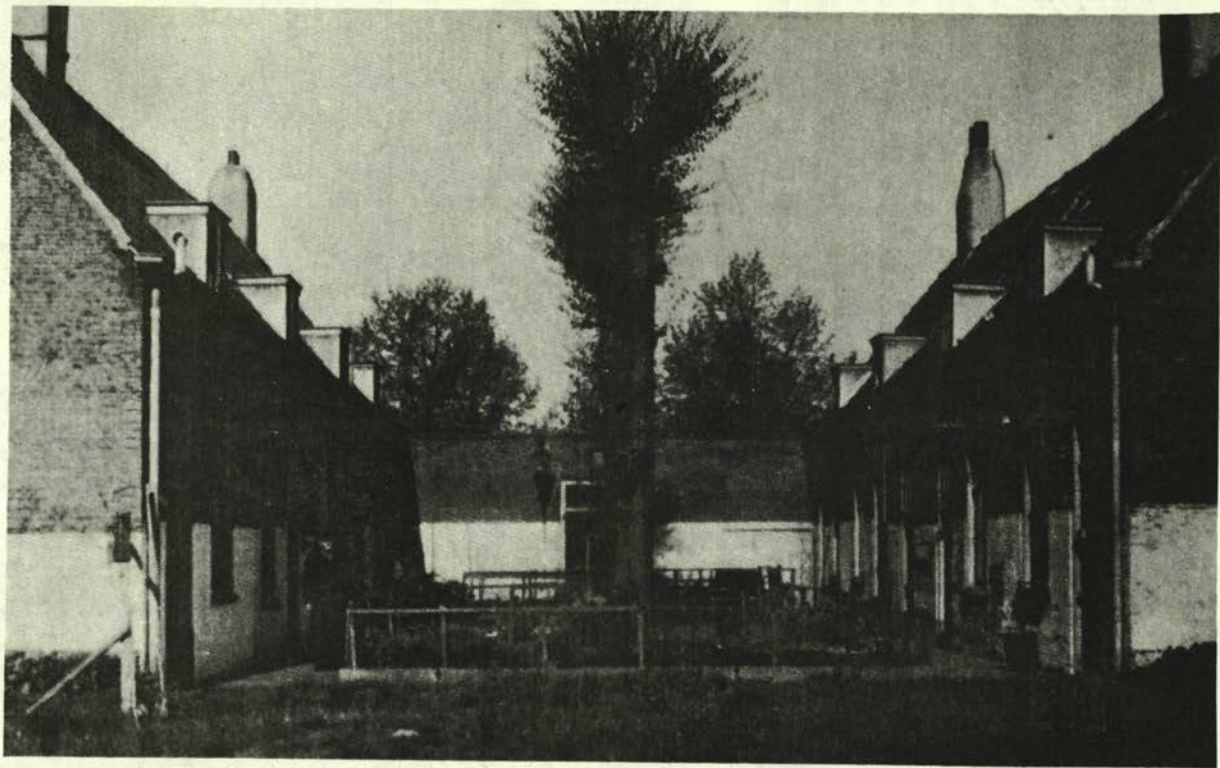
Na het overlijden van de regent mr A.G.W. baron Bentinck tot Schoonheten op 24 juni 1937, was de eerstvolgende descendent, J.H.E. baron van Nagell, burgemeester van Doorn, slechts bereid het regentschap op zich te nemen op voorwaarde dat dit geen financiële consequenties voor hem mee zou brengen. Dit omdat zijn

De stichter van het Van Leydensthojfe, Diederik baron van Leyden (1695-1764), ambachtsheer van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht van 1734 tot aan zijn overlijden. Foto: Iconografisch Bureau Den Haag.

Plattegrond van het Van Leydenshofje ca 1900. Schaal 1:200. Onderaan de ingang aan het Veerplein. Inv. van het archief Van Leydenshofje nr 41.

De binnenplaats van het Van Leydenshofje gezien vanaf het bleekveld.

Brood-, Koek- en Banketbakker.

Specialiteit in Bruidsuikers. o o o

o o o Taartjes, Taarten enz.

Hooftstraat

170.

Vlaardingen,

1ste Juni 1909

Nota voor de heyyen Gabel Vloffe
van J. H. van Raakt Jr.

52 x 8 = 416	Brooden	2005
	waaraan 15 meken,	
	Ans 120 brooden a 15cl	28 00
	34 meken is 2.96 "	a' 16cl 44 36
		<u>175 41</u>

Ontk. v. d. g.

Nota voor de levering van brood door bakker Van Raalt aan de bewoners van het Van Leydenshofje over het jaar 1909. Inv. van het archief Van Leydenshofje nr 16.

voorganger 800 gulden had moeten voorschieten voor de bouw van een schutting én omdat de gemeente Vlaardingen de regenten had opgelegd de huizen van het hofje te voorzien van toiletten. Uiteindelijk kwam het in november 1937 tot een compromis: de gemeente zou de kosten van bijzondere uitgaven, welke het budget van het hofje niet zouden toelaten en die door de gemeente werden opgelegd, voor eigen rekening nemen op voorwaarde dat zij in het vervolg één van de twee regenten zouden mogen benoemen. In juni 1938 werd na het overlijden van de regent A.W.J. baron van Nagell de burgemeester van Vlaardingen q.q. tot mederegent benoemd [9].

In 1893 toen de Biersloot werd gedempt kocht de gemeente bij akte van 29 augustus 1894 de strook grond aan, die gelegen was tussen de Biersloot en het hofje, bekend onder de naam van het Veerplein [10].

Ondanks een grondige restauratie in 1938 [11], voldeed het hofje steeds minder aan de eisen van de tijd. Mede gelet op de in het vooruitzicht gestelde sanering van het oude stadsdeel en op de groeiende financiële lasten besloten de regenten in september 1947 de acht panden van het hofje aan de gemeente Vlaardingen te koop aan te bieden voor een taxatieprijs van 15.000 gulden. De regenten verklaarden zich voorts bereid aan de gemeente de koopsom en de inschrijving op het grootboek der Nederlandse Werkelijke Schuld ten bedrage van 17.500 gulden onder bepaalde voorwaarden over te dragen [12]. Burgemeester en wethouders besloten in hun vergadering van 23 december 1947 de raad voor te stellen met de gevraagde prijs, de aangeboden schenking en de gestelde voorwaarden akkoord te gaan. Conform het voorstel stemde ook de raad in haar vergadering van 3 februari 1948 na moeizame onderhandelingen over bovengenoemde voorwaarden met het aanbod in [13]. De raad had vooral moeite met de voorwaarde dat

zo spoedig mogelijk een tehuis voor ouden-van-dagen gesticht moest worden. Het duurde tot 27 april 1950 voor de gemeenteraad besloot tot de bouw van een flat voor onvolledige gezinnen, annex rust- en ziekenhuis. Na financiële moeilijkheden tijdens de voorbereidingen, werd op 9 juni 1953 de eerste paal geslagen door de minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting, ir H.B.J.Witte. Ruim twee jaar later, op 29 juni 1955, werd het Flatgebouw voor Bejaarden aan de Billitonlaan officieel geopend door de minister van Sociale Zaken, J.G.Suurhoff [14].

In 1958/1959 werd het hofje in het kader van de sanering van het oude centrum afgebroken. Het moest plaats maken voor het zuidelijk gedeelte van het Liesveld-winkelcentrum. Daarmee verdween een voor Vlaardingen karakteristiek bouwwerk, een laatste voorbeeld van achttiende-eeuwse volkshuisvesting zoals wij die in Vlaardingen niet meer aantreffen. Het enige voorbeeld ook van achttiende-eeuwse liefdadigheid in deze vorm.

NOTEN

- 1 A.Bijl Mz, Het Van Leydenshofje te Vlaardingen, verdwijnend historisch bezit, 1757-1957.
Nieuwe Vlaardingsche Courant, 2 december 1957.
- 2 M.C.Sigal jr, De Stichting van het Van Leydens Hofje. Uit Vlaardings Verleden, nr 22.
- 3 A.Bijl Mz, Het voormalig Van Leydenshofje te Vlaardingen. Verdwenen historisch bezit.
13 (1967), 25.
- 4 Notariële archieven Leiden, inv.nr 2020.
In fotokopie aanwezig in de bibliotheek van het gemeentearchief Vlaardingen, cat.nr 8 F 706.
- 5 L.J.M.Bovée, Inventaris van het archief van het Van Leydenshofje te Vlaardingen, nr 12.
- 6 Als noot 5.
- 7 Zie noot 4.
- 8 M.C.Sigal jr, De ambachtsheren van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht uit het geslacht Van Leyden. Uit Vlaardings Verleden, nr 6.
- 9 L.J.M.Bovée, Inventaris van het archief van het Van Leydenshofje te Vlaardingen, nr 2, en Archief van het gemeentebestuur, gevormd onder beheer van de gemeentesecretaris 1813-1962, dossier 280 IV van 1949.
- 10 Archief als noot 5, nr 36.
- 11 Archief als noot 5, nr 44.
- 12 Archief als noot 5, nr 3.
- 13 Verslagen der Handelingen van den Gemeenteraad te Vlaardingen, 1948, blz 38 e.v.
- 14 Rotterdamsch Parool, De Rotterdammer en de Nieuwe Vlaardingsche Courant van 29 juni 1955.

WAS 1928 VOOR DE VISSERIJ EEN BIJZONDER JAAR ?

Door Dr H.A.H.Boelmans Kranenburg.

In de vergadering van de Historische Vereniging Vlaardingen op 24 september 1979 bracht één van de leden als zijn mening naar voren dat vooral de nieuwste geschiedenis de grootste aandacht van de vereniging diende te hebben. Wij leven in de twintigste eeuw en daarom moet aan die eeuw een zekere voorrang worden verleend. Nu kan men er natuurlijk over twisten of deze stellingname terecht is, maar het is een feit dat velen zich meer herkennen in gebeurtenissen en omstandigheden die zij zelf hebben meegemaakt of van hun ouders hebben vernomen, dan in de geschiedenis van eeuwen geleden, die zij moeilijk in het toen bestaande bestel kunnen plaatsen.

Aangezien een artikel van ons in het Historisch Jaarboek Vlaardingen 1979 voorkomt dat handelt over de visserij in Vlaardingen tussen 1750 en 1795 heeft de bovenvermelde vraag ertoe geleid dat wij hebben nagegaan of deze keer niet iets over de Vlaardingse visserij in déze eeuw zou kunnen worden geschreven. Daarvoor hebben wij als uitgangspunt de in het jaarboek 1979 voorkomende Kroniek van Vlaardingen 1928 genomen, zoals die door Huig H.de Koning werd opgesteld.

De kroniek en de visserij.

Bij het doorlezen van de kroniek over 1928 is het opvallend hoe nauw Vlaardingen nog met de visserij verbonden is. Het zal nog jaren duren aler er een vissersmonument bij de Wilhelminahaven wordt opgericht, maar voorlopig zijn er nog heel wat ingezetenen het oude beroep trouw gebleven. Natuurlijk varen er tal van vissers van rond de Zuiderzee, zoals uit Mar-

ken en Spakenburg, op Vlaardingse schepen, maar het lokale element is nog sterk vertegenwoordigd. Dat geldt ook voor de schippers, zoals voor A.Poot die het bevel over de Prins Hendrik der Nederlanden VL 195 op zich neemt. Met een 18-tal rederijen heeft ook het rederslement zijn plaats in de Vlaardingse gemeenschap en niet alleen op het vakgebied. Wanneer J.L.M.IJzermans op 1 juli 1928 zijn veertigjarig jubileum viert bij de firma IJzermans & Co., die zowel rederij als haring- en vishandel is, viert hij op die datum tevens zijn vijf en twintig jarig bestuurslidmaatschap van het R.K.Kerkbestuur en het R.K.Schoolbestuur.

Veel is er nog traditioneel. Allereerst de bidstond voor de grote visserij voor het begin van de haringteelt, waarbij de gereformeerde kerken tevens de algemene nooddrift insluiten. Die nooddrift is er in grote mate, want de Vlaardingse spijskokerij verstrekt de eerste week van januari reeds 1425 porties soep, de Vrije Stadsevangelisatie Jeruël deelt tussen 2 en 13 januari aan 988 kinderen een gratis ontbijt uit en de Commissie Kindervoeding verdeelt in de daaropvolgende week over de leerlingen van de openbare en R.K. lagere scholen 320 porties bruine bonen, 311 porties rijst en 314 porties havermout.

Het aantal ondersteunden door het Burgerlijk Armbestuur loopt op en is groter dan in voorgaande jaren. In de nieuwjaarsrede van de loco-burgemeester en de voorzitter van de kamer van koophandel komen sombere geluiden naar voren en wordt vooral gewezen op de heersende werkloosheid, die kort daarop het aantal van 500 zal bereiken. Door de inkrimping van het bedrijf van de N.V.Verenigde Touwfabrieken komen daarna nog 70 man op straat te staan.

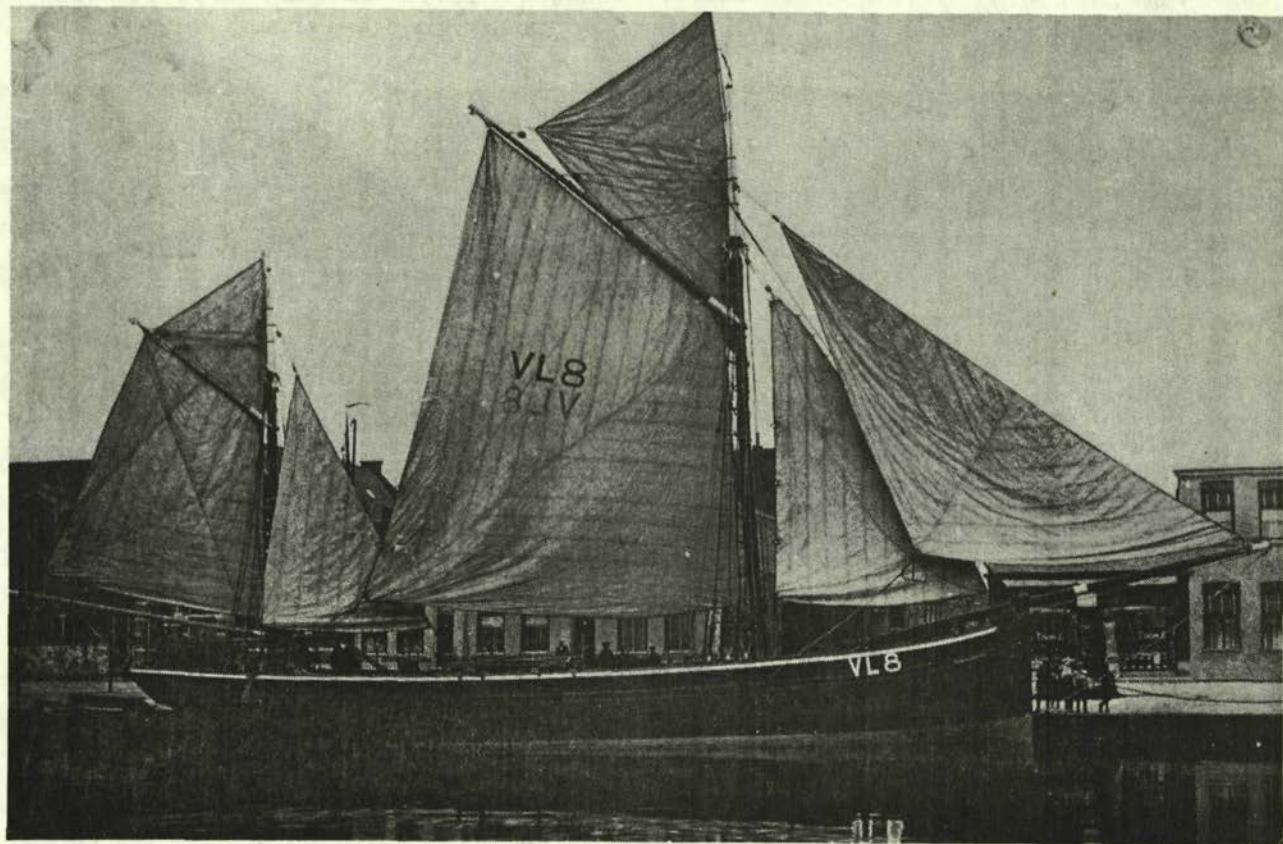
Het verenigingsleven gaat gewoon door en de film is in opmars. In het Handelsgebouw organiseert de Vereniging tot Bevordering van Visscherij, Handel en

Nijverheid een filmvoorstelling over oliewinning door de Shell en ook de leerlingen van de Visscherijschool krijgen er een film te zien, uitgebracht door de Kromhoutmotorenfabriek D.Goedkoop Jr te Amsterdam. De industrie heeft al in een vroeg stadium de macht van de film als reclame-medium ontdekt.

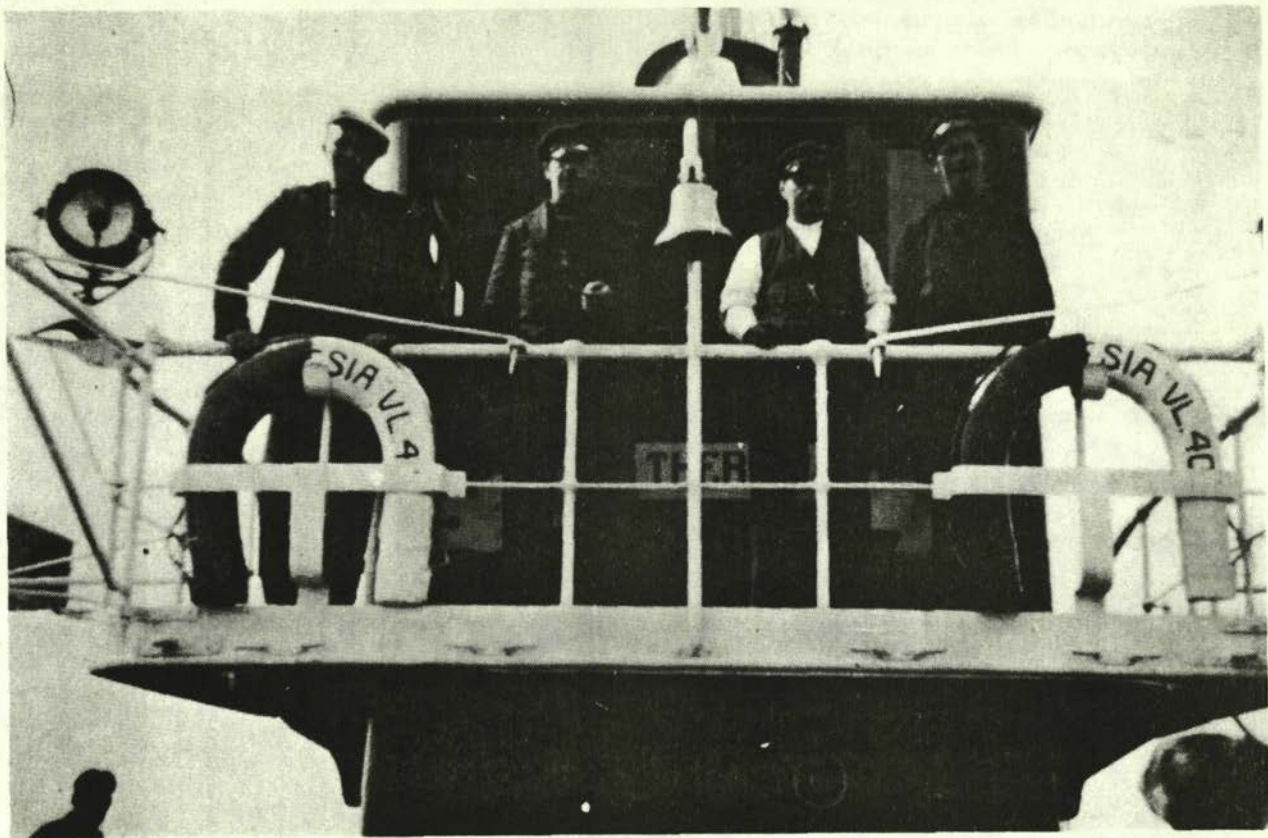
De Vereeniging tot oprichting en instandhouding van het Visschers Weduwen en Weezenfonds viert in De Harmonie haar vijftigjarig bestaan met een revue met de veelzeggende naam "Lief en Leed". Dat was er ongetwijfeld ook in de visserij. Gelukkig echter niet, zoals elders bij het verongelukken van de UK 169 waarbij 4 en de IJM 58, waarbij 10 opvarenden het leven verloren. Wel liep de hulpstomer Noord-Brabant, VL 93 van de N.V.Zeevisscherij Nederland onder directie van de firma De Zeeuw en Van Raalt bij de Orkaden op de rotsen en gingen schip en lading van 700 kantjes haring verloren, echter zonder dat zich persoonlijke ongelukken voordeden. Noodlottiger liep het af met Teunis Struis, schipper van de stoomlogger Vooraan VL 115 van de Dogger Maatschappij die op 33-jarige leeftijd plotseling op zee overleed.

De "Noord Brabant" en de "Vooraan" waren echter varen-de schepen, maar men krijgt bij het lezen van de Kroniek de indruk dat er heel wat stilligende schepen Vlaardingen verlieten. Zo verkocht de Algemeene Rederij en Handelmaatschappij directeur H.de Korver voor de aanvang van de teelt aan B.G.van Rhijn te IJmuiden in één klap 3 houten en 2 ijzeren loggers en stootte de reder M.Kwakkelstein de Michiel en Jan, VL 110 af naar Marseille voor de vrachtaart.

Financieel slechter bracht de Zeevisscherij Maatschappij Excelsior het eraf met de houten logger Maria VL 8. De directeur W.F.Berkhout verkocht het schip voor de sloop, maar bleef aan de bedrijfstak verbonden als sekretaris van de Reedersvereniging Vlaardingen. Ten slotte verwisselde nog de stalen zeillogger Martina

De houten logger "Maria" VL 8 van de Zeevisscherij Maatschappij Excelsior, in 1928 voor sloop verkocht. Hier liggend aan de Oosthavenkade tegenover de Willem Beukelszn. straat.

Een viertal bemanningsleden van de motorlogger "Theresia" VL 40. Van links naar rechts: Jan van Vliet, Johannes Wapenaar, machinist Verhey en matroos Boele.

VL 120 van eigenaar: de reder D. van der Valk Mzn verkocht haar aan de rederij Arie van der Zwan en Zoonen te Scheveningen die haar op de werf 's Lands Welvaren liet verbouwen tot een motorschip.

Tegenover de 8 naar elders verkochte vaartuigen en het vergane haringschip stond slechts 1 nieuwe aanwinst: de N.V. Vlaardingsche Stoomvisserij onder directie van IJzermans & Co. kocht de oude stoomlogger Astra SCH 350 om haar na verbouwing als motorlogger Theresia VL 40 in de vaart te brengen.

De werkelijkheid.

De vraag is of de indruk welke door de Kroniek wordt gevestigd ook aan de werkelijkheid beantwoordt. De jaarverslagen van de Reedersvereniging voor de Nederlandsche Haringvisserij, waarbij de Reedersvereniging "Vlaardingen" als plaatselijke redersvereniging was aangesloten geven ons daarover nadere inlichtingen. In het jaar 1927 waren bij de Vlaardingse vereniging aangesloten 18 rederijen voor de haringvisserij met elkaar beschikkend over 50 stoomschepen, 15 motorschepen en 10 zeilschepen, dus totaal over 75 vaartuigen. Die schepen zijn echter niet allemaal in de vaart gekomen. Uit Vlaardingen kozen namelijk zee 48 stoomschepen, 15 motorschepen en 4 zeilschepen, totaal dus 67 schepen. Het achttal in 1928 niet aan de visserij deelnemende schepen klopt nu wonderwel met het aantal uit Vlaardingen verkochte schepen.

Er blijkt echter meer aan de hand te zijn dan dat het gaat over toevallige verkopen. De verkochte schepen bestonden namelijk uitsluitend uit zeilloggers. Terwijl er van dat scheepstype in 1928 een viertal ter haringvangst ging blijken dat er in het jaar 1927 uit Vlaardingen nog 17 te zijn geweest. Dat betekent dat de zeillogger snel terrein verloor; dat is trouwens niet alleen het geval in Vlaardingen, want in

alle visserijplaatsen van waaruit de haringvisserij met drijfnetten geschiedde komt deze tendens voor. Verminderde in één jaar tijds het getal aan Vlaardingse zeilloggers met 13, landelijk daalde het van 192 tot 68, dus met 124 eenheden. Daartegenover nam het aantal motorloggers toe, namelijk van 1927 op 1928 van 68 tot 152. Nu moet vooral niet worden gedacht dat hier van nieuwbouw van motorloggers sprake is. De financiële omstandigheden van de rederijen lieten bepaald niet toe dat op zelfs op beperkte schaal tot nieuwbouw zou kunnen worden overgegaan.

De twintiger jaren van deze eeuw waren voor het haringvisserijbedrijf uitermate moeilijk, zeker in vergelijking met de periode 1890 tot aan de eerste wereldoorlog, welke zonder meer een periode van opbloei kan worden genoemd. Ook de oorlogsjaren 1914-1918, ondanks alle mogelijke belemmeringen in vanggebied alsmede mijnen- en torpedogevaar, waren naar de bedrijfsresultaten niet slecht geweest. Maar het was wel ten koste gegaan van veel mensenlevens en menselijk leed, want een 60-tal opvarenden op Vlaardingse schepen verloren daarbij het leven.

In dat verband kan echter worden opgemerkt dat Scheveningen naar verhouding nog ernstiger werd getroffen. De wapenstilstand in 1918 bracht weinig verbetering in de toestand. De volledige ineenstorting van Duitsland met de daarbij gepaard gaande inflatie van de mark deed het handelsverkeer met de belangrijkste afnemer van gezouten haring aanzienlijk verminderen en ook in de Oostzeestaten waren de afzetmogelijkheden gering. Dat moest wel leiden tot inkrimping van de Nederlandse haringvloot en de herstrukturering daarvan en dat proces speelde zich met name ook in het jaar 1928 af. Bij de herstrukturering bleek de zeillogger de zwakste schakel te zijn. De bemanning van deze schepen was niet of weinig kleiner dan die op stoom en motorloggers, maar de vangcapaciteit was aanzien-

lijk kleiner. Neemt men bijvoorbeeld het jaar 1927, dan zette in dat jaar een stoomlogger gemiddeld 3635 kantjes aan de wal, een motorlogger 2490 en een zeillogger 1159 kantjes. Door dit slechte resultaat van de zeilloggers in 1927 werd de omzetting in motorloggers aanzienlijk versneld. De omzetting geschiedde door in het kasko van de zeillogger een motor in te bouwen, al dan niet gepaard gaande met de verlenging van het schip om na plaatsing van de motor nog voldoende laadruimte voor de gevangen haring over te houden. Ook oudere stoomschepen werden wel van een motor voorzien door de stoommachine te vervangen, zoals de Kroniek 1928 bewijst door het voorbeeld van de Theresia VL 40, welke in dat jaar door de N.V. Vlaardingsche Stoomvisserij in de vaart wordt gebracht.

Evenwel, lang niet alle onrendabele vleetloggers werden omgebouwd tot motorschepen en dat hield weer in dat van de opgelegde schepen de bemanningen daarvan ook in de haringtijd het getal van de werklozen kwam versterken. Doordat de Vlaardingse vloot naar verhouding uit een groot aantal stoomloggers bestond en deze categorie naar verhouding grote vangsten had, sloeg de werkloosheid onder de zeelieden daar ter plaatse minder hard toe dan elders, hoewel de berichten over voedseluitdeling en dergelijke niettemin laten zien dat men in Vlaardingen met grote problemen te maken had. Maar ook al voer een groot gedeelte van de vloot en al werd geprobeerd zoveel mogelijk schepen in de vaart te houden, daarmee was het gevaar niet opgeheven dat de aanvoer de afzet zou overtreffen. Dat zou vooral het geval zijn wanneer de zee overvloedige vangsten zou opleveren en dan zou de zegen van de vangst wel eens kunnen omslaan in een afschuwelijk te veel voor de verkoop. En laat nu met name het jaar 1928 een jaar met grote vangsten zijn!

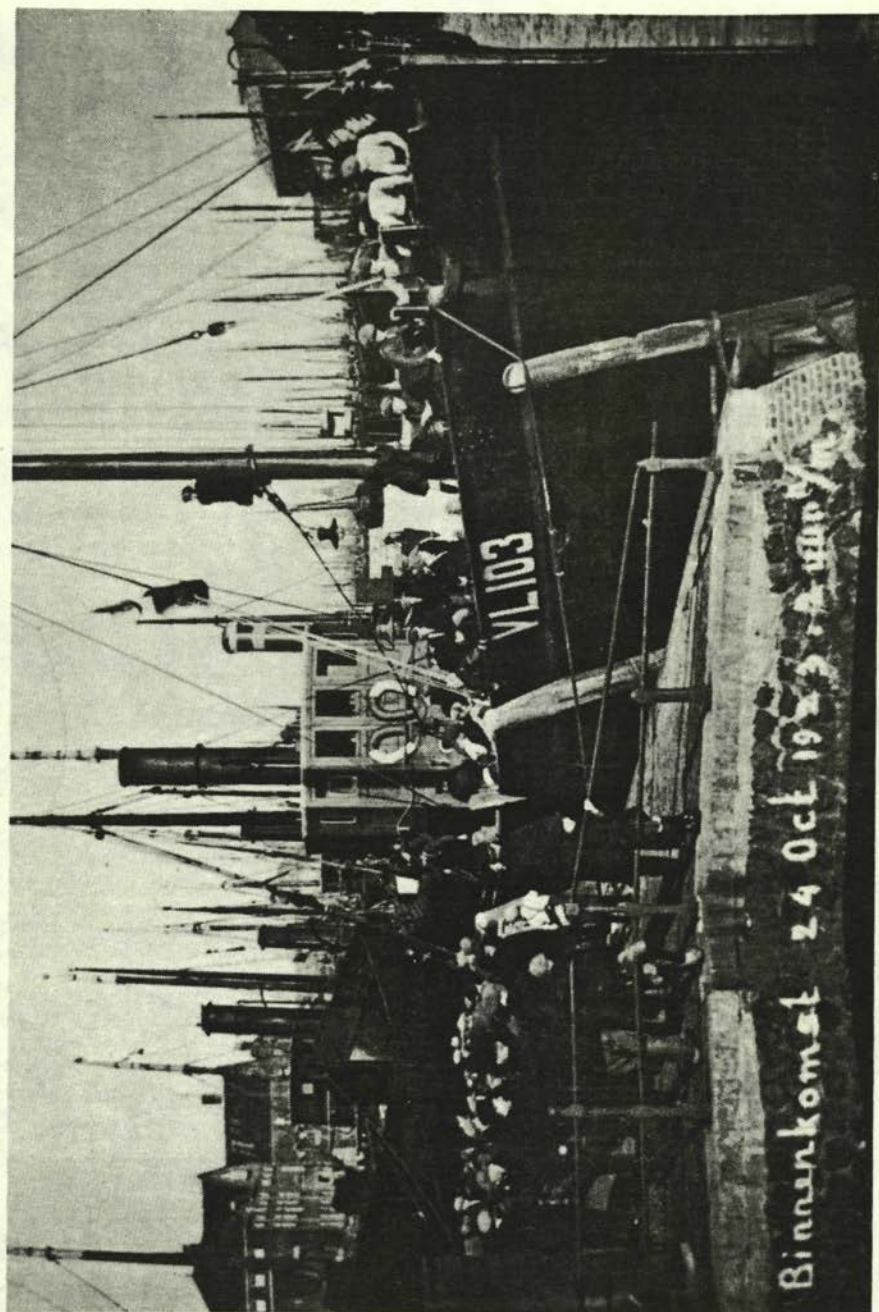
De Kroniek wijst daarop op 10 juli 1928 door het bericht dat het stoomschip Voorbode VL 103 onder schip-

per Teunis Eijgenraam, eigenaar de Doggermaatschappij, 1080 kantjes haring heeft gevangen. Diezelfde Doggermaatschappij treft het op 1 november opnieuw goed, wanneer het stoomschip Prinses Juliana onder schipper Arie Storm binnenkomt met 61 last haring in één reis gevangen. Dit soort vangsten blijven aanhouden: vangsten van 300-400 kantjes zijn geen zeldzaamheden. De totale vangst van Nederlandse haringschepen over 1928 bedroeg dan ook 716.572 kantjes tegenover 600.194 kantjes in 1927. Minder schepen in de vaart en duidelijk meer vangst was de feitelijke situatie in 1928, waarbij wel dient te worden aangetekend dat de toegevoegde motorloggers een grotere capaciteit hadden dan de zeilloggers welke zij vervingen.

De gevolgen van deze aanvoer op de prijs bleven niet uit. De totale opbrengst van de in 1928 aangevoerde haring bedroeg 10.748.580 gulden, nog geen 100.000 gulden hoger dan de besomming in 1927, maar daarvoor moesten wel ruim 100.000 kantjes aan boord méér worden verwerkt en evenzovele vaten extra worden gebruikt, terwijl ook het zoutverbruik dienovereenkomstig was gestegen.

Van de rederijen is bekend dat zij klaagden dat de gemiddelde prijs per kantje in vergelijking met het voorgaande jaar gedaald was van 17,28 gulden tot 15 gulden, dat de aanschaffing van Schots haringwant de kosten vermeerderde en dat van een rendabele exploitatie niet kan worden gesproken.

De vissers horen wij niet; zij hebben hun zwaardere arbeid dan in 1927 gedaan en die valt niet meer terug te draaien en dus zullen zij het zwijgen er wel toe gedaan hebben. Hun inkomsten zullen in het algemeen zelfs iets hoger zijn geweest omdat het bijna gelijke resultaat over de besommingen van 278 schepen werd verdeeld in plaats van over 318 schepen. Niettemin ziet het er niet naar uit dat zij reden tot vreugd hadden. Een ruwe schatting leidt er toe aan te nemen

De stoomlogger "Voorbode" VL 103 binnankomende op 24 oktober 1923.

*De kade van de Koningin Wilhelminahaven noordzijde in gebruik als opslagruimte. Het is niet moeilijk voor te stellen hoe groot de schade was als zo'n grote hoeveelheid haring met een storm wegspoelde.
Links staat Arie Schriel, rechts Gerrit Struijs.*

Foto: M.A. Struijs

dat landelijk gezien een matroos tussen de 400 en 500 gulden voor de teelt heeft thuisgebracht. Voor Vlaardingen met naar verhouding veel stoomloggers moet dit bedrag hoger zijn geweest, naar schatting rond de 800 gulden. Voor degenen die in de wintertijd nog aan de beugvisserij of aan de trawlvisserij konden deelnemen werd hun gage nog met rond 400 gulden verhoogd, maar dat gold slechts voor één derde gedeelte van het aantal Vlaardingse schepen.

De handel.

Werd er in de rederijsektor een soort uitputtings-slag geleverd, waarbij het er eigenlijk om ging wie het het langst kon volhouden, bij de handel welke voor de afzet moest zorgen stond het er niet veel beter voor. Daarbij schijnen de rederijen die zowel aan rederij als aan handel deden in het voordeel te zijn geweest, want aan het eind van de malaise periode waren in de rederijsektor vrijwel uitsluitend rederhandelaren over, naast firma's die zich uitsluitend met de handel bezig hielden.

Ongetwijfeld waren de Vlaardingse aanvoerders in het voordeel ten opzichte van die in de rest van het land. Van ouds had Vlaardingen een krachtige haringhandel en het ligt voor de hand dat deze handel, ook om transportkosten te vermijden, allereerst kocht uit de plaatselijke aanvoer. Konkurrentie bleef er dan toch nog genoeg over omdat ook schepen van de kustplaatsen in Vlaardingen aanvoerden.

Als marktplaats van gezouten haring had Vlaardingen in feite de prijsbepaling in handen. Die handels- en opslagfunctie gaf nog wel eens problemen bij opslag, waarvoor in jaren met een grote aanvoer ook de havenkaden werden benut. Een zware storm als van 23-26 november 1928, uitgerekend ongeveer aan het einde van de haringteelt, kon dan ook heel wat schade veroorzaken. De mededeling dat in die periode havenkaden en

pakhuizen zijn ondergelopen doet het ergste vermoeden. De handel heeft het overigens niet minder zwaar dan de rederijen. Van de laatsten liquideerden er verschillende in de na-oorlogse periode, maar dat gold eveneens voor handelsfirma's. Soms wordt er een door iemand van elders overgenomen, zoals in 1928 de haringhandel firma W.Sterk, welke in handen van P.Knoester jr te Scheveningen komt, inclusief het terrein, het pakhuis en het woonhuis. Voor de Vlaardingers mag het een pleister op de wonde geweest zijn dat de zaak onder de oude naam wordt voortgezet.

Ook de verwerking van de haring door de rokerijen gaat door. Soms wordt er blijkbaar veel vuur gemaakt, want op 19 juli 1928 brandt de motbergplaats van de visrokerij G.Kornaat uit.

Lichtpuntje.

Onder de voor een groot deel niet optimistische berichten over de visserij is er één verscholen, dat als lichtpuntje kan worden gezien en dat wellicht weinigen zal zijn opgevallen. De Kroniek vermeldt namelijk op 14 augustus dat de visserijberichten van de Reedersvereniging voor de Nederlandsche Haringvisscherij van nu af aan via Scheveningen-Haven zullen worden uitgezonden. Dat betekende in de praktijk een dagelijks contact met de schepen op zee en dat is iets wat niet onderschat mag worden. In het verleden was de zeeman zodra hij het zeegat uitvoer feitelijk aan zijn lot overgelaten. Had er een storm gewoed, dan wachtten alle familieleden af tot er berichten binnenkwamen van thuisvarende schepen en dan waren zij gelukkig wanneer het schip met hun familieleden na de storm in goede welstand waren gepraaid.

Aan de onzekerheid van wat op zee gebeurde maakte allereerst de radiotelegrafie een eind. Dat gold echter uitsluitend voor grotere schepen, want voor het toepassen van radiotelegrafie moest men een marconist

aan boord hebben. Daarvoor waren echter de vissersschepen te klein en bovendien was de apparatuur en de bezetting ervan voor de visserij te duur. Een gespecialiseerde man aan boord voor het doorgeven van enkele berichten loonde niet.

Toch staat men er soms verbaasd over hoe snel berichten op zee aan elkaar werden doorgegeven. Eén van de frappantste voorbeelden daarvan was het feit dat de gehele Nederlandse haringvloot in de eerste dagen van de maand augustus 1914 de thuishaven binnenvoer tot grote verbazing van de reders, die toen zelf nauwelijks op de hoogte waren dat de eerste wereldoorlog was uitgebroken en die meenden dat hun schepen nog aan het vissen waren. Later is gebleken dat reeds voor het uitbreken van de oorlog een schip, de Viking genaamd, de haven van Rotterdam had verlaten om Duitse vissersschepen te waarschuwen om naar huis te gaan. Hetzelfde bericht werd ook aan Nederlandse schippers verteld die elkaar het bericht doorgaven en onmiddellijk naar huis stoomden. De omstandigheid dat de haringvisserij in concentraties werd uitgeoefend vergemakkelijkte de verspreiding van de mededeling. Niettemin, het elkaar praaïen was een toevalstreffer en de radiotelegrafie zorgde voor het eerst voor continuïteit in de berichtgeving. De visserij echter moest voor direkt kontakt wachten op de komst van de radiotelefonie.

Toch was er daarvóór reeds enige verbetering, namelijk door het publiceren van de praairapporten van de politiekruisers, welke door het radiostation aan boord van deze kruisers telegrafisch werden doorgeseind en welke gratis ter beschikking van het visserijbedrijf werden gesteld. Uiteraard waren reders en opvarenden daarmee zeer ingenomen.

Het was de Vlaardingse reder Joost Pot Fzn, die het belang van de radiotelefonie voor de vissersschepen inzag en die er bij de Direktie der Posterijen

en Telegrafie op aandrang proeven te nemen om te komen tot een radiovisserij-omroep. Deze proeven strekten zich uit over het gebied tot aan de Shetlandse eilanden en zij slaagden uitstekend. Het gevolg daarvan is geweest dat de genoemde Direktie bereid was een radio-omroep ten dienste van de vissersvloot in te stellen door het verlenen van een concessie aan de Redersvereniging. Dat geschiedde in 1928 en reeds direct sloten zich 105 schepen bij deze "Radio-Visscherij-Omroep" aan. De sekretaris van de Redersvereniging de heer Joh.A.Mulder, kreeg het er druk mee, want hij heeft over dat jaar 143 maal de visserijberichten uitgesproken. De kosten werden over de reders omgeslagen en om die te drukken dienden de berichten zo kort, duidelijk en zakelijk mogelijk te geschieden. Toch werd er wel eens een persoonlijke noot doorheen gegeven, zoals toen een opvarende, wiens vrouw een kind verwachtte, vroeg op enigerlei wijze kenbaar te maken wanneer het geboren was en of het een jongen of een meisje zou zijn. Joh.A.Mulder wist raad: wanneer hij tijdens de uitzending het woord groen liet vallen was het een jongen, bij geel een meisje. Hoe hij zich eruit gered heeft is onbekend, want het werd een tweeling bestaande uit een jongen en een meisje.

De haringcontrolewet.

In de Kroniek wordt maar eenmaal gesproken over een keurmeester van de haring en dat is opperkeurmeester H.N.Droppert die Koningin Wilhelmina op 5 juni 1928 de koninginneharing mocht aanbieden. De reder I.J.Hoogendijk en schipper Simon Broek van de stoombeuger Oranje-Nassau VL 29 zullen daarbij ongetwijfeld aanwezig zijn geweest. Het lijkt dat hiermede een traditie werd gevolgd en dat was het ook, maar toch veranderde er in dat jaar iets in het systeem van de keuring. Op 1 juli trad namelijk in werking de Haringwet 1927, waarvan de uitvoering in handen werd gelegd van

de Haringcontrôledienst en welke dienst naast de keurmeesters stond en waarvan de Opperkeurmeester Droppert er een was.

De Haringcontrôledienst hield met name toezicht op in tonnen gepakte haring bestemd voor het buitenland en daarbij viel de nadruk op de afmeting van het verpakkingsmateriaal en het netto gewicht van de in de ton verpakte haring. Hoewel er nogal wat weerstand bij de haringhandel geweest was tegen het invoeren van de wettelijke regeling, kon de voorzitter van de Redersvereniging in 1929 reeds constateren, dat door de invoering van deze wet er een wederopbloei van de Hollandse export van gezouten haring viel te constateren.

De invoering van de Haringwet 1927 kan eveneens als één van de lichtpuntjes aan het eind van de twintiger jaren van deze eeuw worden gezien. Voor de rest is het duidelijk een periode waarin de reders de zaken gaande willen houden, slecht mondjesmaat kunnen investeren, en zich terecht onzeker voelen over de toekomstige marktontwikkeling.

Die onzekerheid kenmerkt zich ook op organisatorisch gebied. Een slechte gang van zaken veroorzaakt tegenstellingen; allereerst tussen de rederijplaatsen, hetgeen blijkt uit het feit dat Scheveningen uit de landelijke Reedersvereniging voor de Nederlandsche Haringvisserij is getreden. Ook het beraad tussen werkgevers- en werknemersorganisaties in de haringvisserij over loon- en arbeidsvoorwaarden bestaat niet meer: het is in 1921 opgeheven en de bedrijfsuitkomsten maken het onmogelijk tot verbeteringen te komen. In 1928 is het dan ook zo dat in feite geen landelijke loonregeling meer bestaat, terwijl echter wel het gevoel gaat ontstaan dat deze weg niet lang meer kan worden gevolgd.

In 1928 is het echter nog niet zo ver en wanneer op 23 december in de Grote en de Nieuwe Kerk de dankstond voor de grote visserij en voor het gewas wordt gehou-

den, evenals op 30 december in de gereformeerde kerken aan de Binnensingel, de Landstraat en de Kuiperstraat, dan wordt in de laatste opnieuw gebeden voor de voorziening in de tijdelijke nooddrift.

De visserij laat in 1928 dan ook nog heel wat te wensen over.

@

KONVOKATIE.

Het bestuur van de
HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN
nodigt de leden uit tot het bijwonen van de

Algemene Ledenvergadering

te houden op dinsdag 19 januari 1982 in de zaal Maas-
sluissedijk 7 te Vlaardingen. **Aanvang 19.30 uur.**

Agenda

- 1 Opening door de voorzitter.
- 2 Ingekomen stukken.
- 3 Notulen van de vergadering van 20 januari 1981.
- 4 Jaarverslag sekretariaat.
- 5 Verslag van de kascommissie.
- 6 Financieel verslag 1981 en begroting 1982.
- 7 Bestuursverkiezing *.
- 8 15 jaar Historische Vereniging Vlaardingen.
- 9 Rondvraag.
- 10 Sluiting.

Indien verschenen zal hierna het eerste exemplaar van het Historisch Jaarboek Vlaardingen 1981 worden uitgereikt.

Na de pauze een lezing door Matthijs A.Struijs over criminaliteit in Vlaardingen in de 17e en 18e eeuw, "Tot derzelver correctiën en afschrik voor het toekomstende".

* Bij het agendapunt bestuursverkiezing.

Reglementair aftredend zijn de heren Anderson, Den Draak en Weerheim, hiervan is alleen de heer Den Draak herkiesbaar.

De heren Poelstra, Pontier, Struijs en Weerheim hebben met ingang van 1982 hun bestuursfuncties beschikbaar gesteld, terwijl de heer Anderson dat zal doen na de jubileumvergadering op 25 februari 1982.

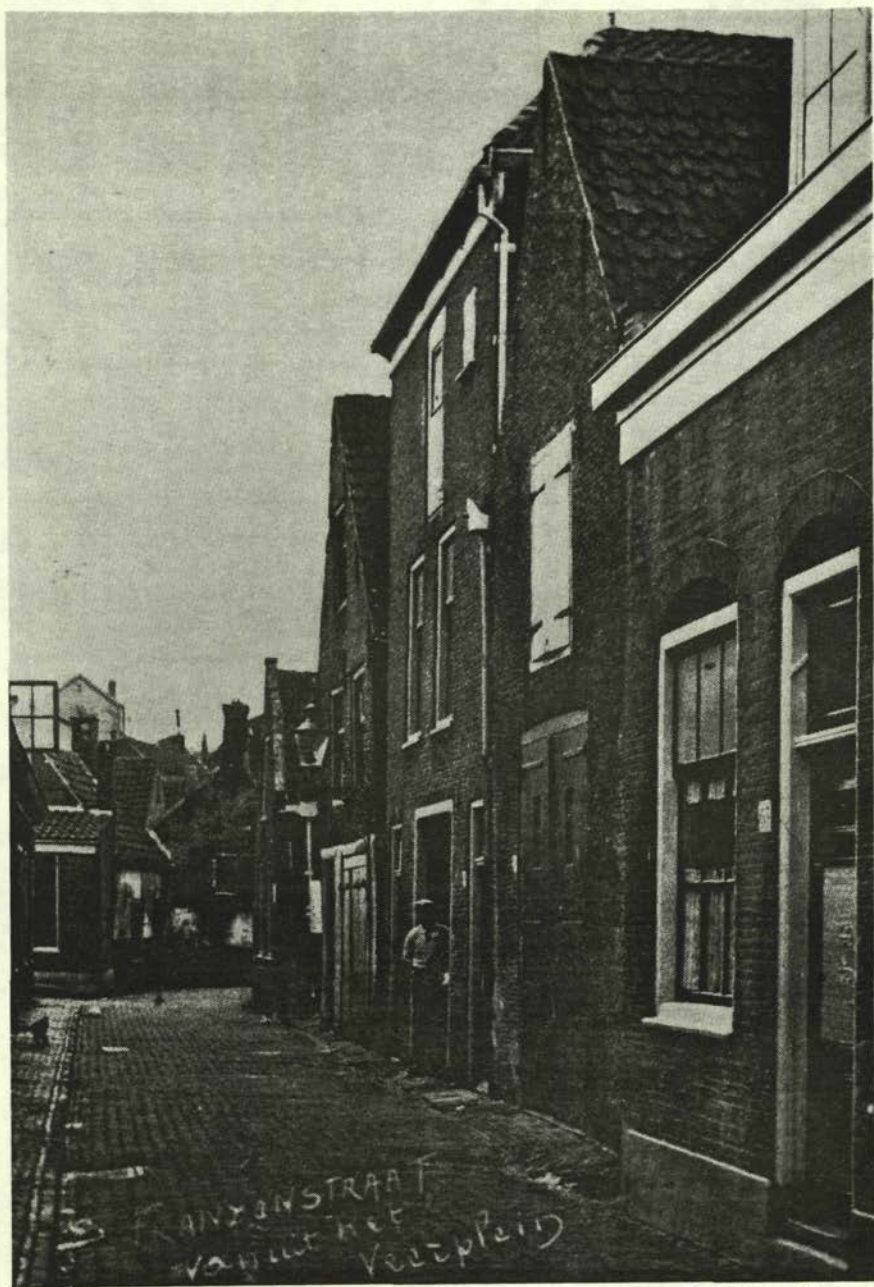
Het bestuur roept kandidaten op voor het opvullen van deze vijf bestuursplaatsen. Graag opgave aan het sekretariaat vóór 19 januari 1982 en zo mogelijk met enige zekerheid dat de genoemde kandidaat een eventuele verkiezing zal aanvaarden.

Het bestuur heeft het genoegen u reeds twee kandidaat-bestuursleden voor te stellen:

Elske C. van der Vlis-Dijkema, 34 jaar, boekverkoopster en huisvrouw, mede-redactrice van Buurtkrant De Haven en lid van de commissie Tijd-Schrift van onze vereniging. Adres: Markt 7 te Vlaardingen.

Jan de Bloeme, 32 jaar, onderwijzer aan de Mr J. Terpstraschool te Vlaardingen. Schrijver van het onlangs verschenen boekje "Vlaardinger-Ambacht.... zoals het was". Adres: Voorstraat 52 te Vlaardingen.

Het bestuur beveelt beiden hartelijk bij u aan.

De Fransenstraat "Fransepad", gezien vanuit het Veerplein. Rechts de pakhuizen van Akkerman, de voddenkoopman.

De Franzenstraat gezien vanuit de Kuiperstraat, tegenover de Peperstraat.

NOTULEN

van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op 20 januari 1981 in zaal Maassluisdijk 7 te Vlaardingen.

- .Geen ingekomen stukken.
- .Notulen vorige vergadering gewijzigd in die zin dat de film over het Diaconiehuis werd gedraaid door de heer Zijderveld.
- .Sekretariaatsverslag goedgekeurd.
- .Door de kascommissie, bestaande uit de heren A.van den Berg en J.van Rooyen, werd de kas in orde bevonden. Nieuw benoemde leden van de commissie zijn de heren J.van Rooyen en G.Anderson. Reserve: de heer Drs C.L.Noordhoek.
- .Behoudens enkele vragen en opmerkingen over de hoge post voor Tijd-Schrift (een reservering voor het extra themanummer over de Schoolstraat en voor het supplement op de Bibliografie) en enkele boekhoudtechnische vragen werd het financieel verslag goedgekeurd.
- .Bij de bestuursverkiezing werden de aftredende leden herkozen. Besloten werd de bestuurslidperiode op 3 1/2 te stellen. Tevens werd bekend gemaakt dat een aantal bestuursleden het volgende jaar zullen aftreden om zodoende het bestuur te vernieuwen en nieuwe ideeën een kans te geven.
- .In de rondvraag werd geklaagd over de late komst van Tijd-Schrift. Naar verbetering werd en wordt gestreefd, hoewel het moeilijk zal blijven.
Gevraagd werd wie er in Tijd-Schrift kan en mag schrijven: elk lid.
Voor commissieleden is geen tijdsduur voor het lid zijn vastgesteld.
Beperking van het roken op vergaderingen van de vereniging werd door de voorzitter toegezegd.

Na sluiting van de Algemene Ledenvergadering deelde de heer Den Draak mede dat de commissie Restauratie-

penning geen aanleiding heeft gezien een penning toe te kennen. Dit mede in verband met het nog niet gereed zijn van enkele projecten.

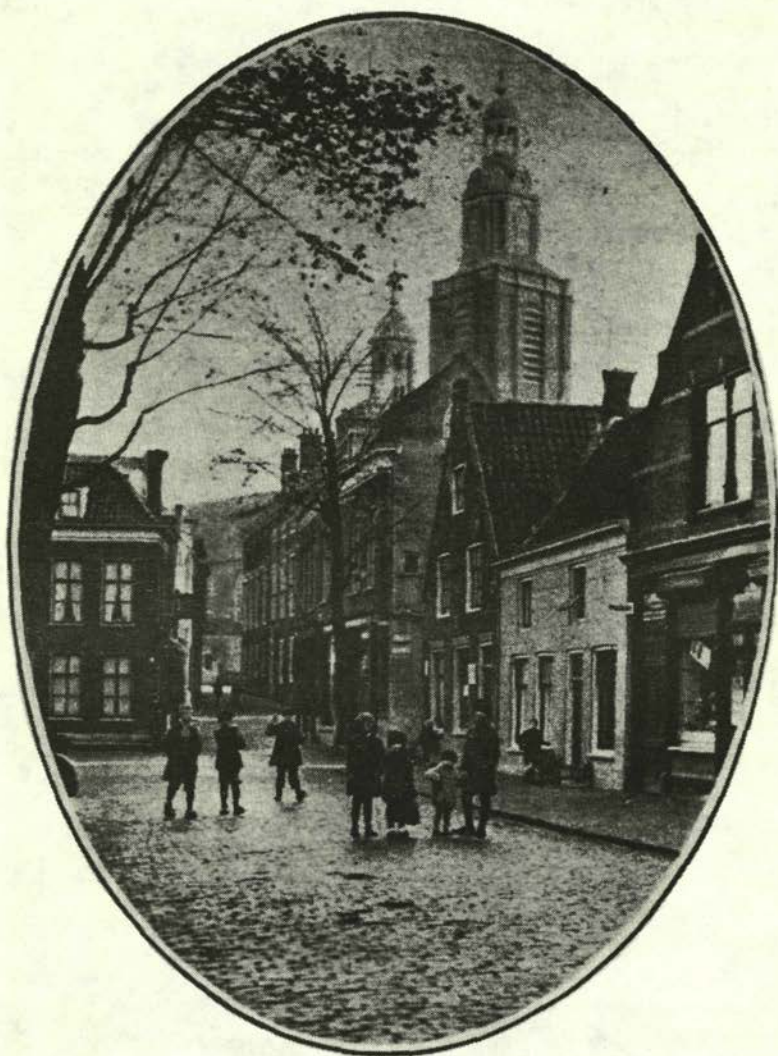
De overige commissieleden zijn de heren L.Droppert en J.de Lig.

Na de pauze volgde een causerie over Vlaardingse straatnamen in de 17e en 18e eeuw door gemeentearchivaris Th.J.Poelstra. Hierbij bleek dat de archivaris niet bij de huidige straatnaamgeving werd betrokken en dat was voor de vergadering aanleiding om namens alle aanwezige leden Burgemeester en wethouders te verzoeken hierin verandering te brengen. (De correspondentie hierover zal op de vergadering van 19 januari 1982 ter inzage liggen).

VLAARDINGEN.
Gedempte Biersloot.

*De Gedempte Biersloot vanaf de Waalstraat. Links op de voorgrond een koffie-
jongen. Achter hem een melkboer. Rechts achteraan het Veerplein waar de in-
gang van het Van Leydenhofje was. Rechts vooraan de ingang van de Waalstraat.*

Deze fraaie foto uit het blad "Groot-Rotterdam" van ca 1927 geeft een beeld van de Waalstraat ter plaatse van het huidige sekretariegebouw. Uiterst rechts de winkel van Brand.

JAARVERSLAG EN OVERZICHT AKTIVITEITEN.

Leden en bestuur.

Medio december 1980 had de vereniging 430 leden. Per gelijke datum 1981 telt de vereniging 477 leden: 407 in Vlaardingen en 70 daar buiten.

In het verslagjaar verloor de vereniging zes leden door overlijden: de dames E.Langbroek en J.Leenhouts en de heren C.Don, G.Geluk, J.A.Maat, en C.Pieterse. 13 leden bedankten om diverse redenen.

De Algemene Ledenvergadering werd gehouden op 20 januari 1981 in zaal Maassluissedijk 7 te Vlaardingen. Het bestuur bestond vanaf die vergadering uit J.Anderson, voorzitter, E.Stolk-Timmermans, sekretaresse, J.de Ligt, penningmeester, P.J.Westerdijk, J.M.den Draak, Th.J.Poelstra, A.Pontier, M.A.Struijs en J.Weerheim, leden.

De voorzitter en de sekretaresse vertegenwoordigden de vereniging bij resp.de commissie stadsherstel en de Culturele Raad.

Het bestuur behoefde in de verslag periode slechts vier maal bijeen te komen, mede dankzij het voortreffelijke werk van de diverse commissies.

Over de verzamelingen en over de restauratiepenning valt niets mede te delen, terwijl het Historisch Jaarboek op het moment dat dit verslag wordt geschreven nog niet is verschenen.

De samenwerking met andere verenigingen in de omgeving is, behoudens het wisselen van tijdschriften e.d., ook dit jaar niet verder van de grond gekomen.

Aktiviteiten.

Op 17 februari 1981 waren 125 leden en belangstellen-

den bijeen in de zaal van de Bethelkerk en luisterden met veel genoegen naar de herinneringen van de heer C.A. van Eendenburg, vroeger agent van politie in voormalig Vlaardinger-Ambacht.

Op 19 maart stond het Vlaardingse taalgebruik centraal in de zaal van "Drieënhuizen" aan de Willem de Zwijgerlaan. Mr J. van der Burg hield zo'n 150 belangstellenden in zijn ban met het Vlaardingse dialect, waarbij het aan vrolijkheid niet ontbrak en de aanwezigen hun eigen ervaringen op dit gebied toevoegden aan het materiaal dat de spreker had uitgezocht.

Als bijzonderheid kan worden vermeld dat de Vlaardingse ziekenomroep op deze avond aanwezig was.

Voorzichtig geschat zagen 250 mensen op 14 april de dia-serie "Vlaardingen in oude ansichten" in de zaal van de Billitonflat. De avond werd gegeven in samenwerking met het NIVON. Arie Ouwendijk vervaardigde de dia's en Koos van Yperen nam de tekst voor zijn rekening.

Op zaterdag 10 mei beleefden ruim 30 leden een plezierige ochtend tijdens een excursie naar de Eendenkooi, een stukje natuurschoon vlak bij Vlaardingen.

Op maandagmiddag 22 juni was de vereniging vertegenwoordigd bij de oplevering van de gerenoveerde Schoolstraat. Door M.A. Struijs werd het eerste exemplaar van Tijd-Schrift nr 25, "De Schoolstraat" overhandigd aan de bewoner van Schoolstraat 13, de heer De Reuver. Ook de andere bewoners ontvingen een exemplaar.

Het winterseizoen startte op veler verzoek met een extra excursie op zaterdag 26 september. Een stadswandeling door oud Schiedam stond op het programma. Hoewel het erg slecht weer was was de opkomst voor deze excursie minimaal: slechts 5 personen, onder wie een

aantal bestuursleden! Zéér teleurstellend zowel voor de excursiecommissie als voor de gastheren!

In zaal "Triangel" keek op 1 oktober oud-burgemeester J.Heusdens terug op zijn ruim 28 jarige ambtsperiode in Vlaardingen. Voor ruim 80 personen passeerde het wel en wee van Vlaardingen in die tijd de revue.

De heren F.van Ooststroom en J.W.Moerman zorgden op 20 oktober voor een uiterst boeiende avond. 125 mensen keken en luisterden naar een goed gedocumenteerd en duidelijk dia-programma over de geschiedenis, maar ook over de toekomst, van Midden-Delfland. Deze avond maakte duidelijk dat ook de Vlaardingers belang hebben bij het behoud van dit gebied.

Aan het begin van de verenigingsavond op 16 november 1981 herdacht de voorzitter met een korte toespraak de overleden oud voorzitter van de vereniging de heer G.Geluk. Daarna werden staande enige ogenblikken stilte in acht genomen.

De zaal van de Bethelkerk was met ca 70 personen,meest mannen, gevuld om te luisteren naar de heer J.Houdijk die zou vertellen over de geschiedenis van Machinefabriek Houdijk. De afwezige dames dachten waarschijnlijk dat het een technisch verhaal zou worden, maar het tegendeel was het geval. Het was fijn een zoon zó over zijn vader te horen vertellen, een vader die in 1922 een fabriekje begon dat nu is uitgegroeid tot een bedrijf met internationale kontakten en waarop de familie terecht trots is en waarop ook Vlaardingen trots mag zijn!

FINANCIEEL OVERZICHT 1981

Ontvangsten

	rekening	begroting
1 Contributie algemene leden	f 9.950,--	f 8.600,--
2 Contributie 1980	" 120,--	" --,--
3 Verkoop Tijd-Schrift	" 190,--	" --,--
4 Rente	" 82,68	" --,--
5 Subsidie 1981 van gemeente Vlaardingen	" 683,25	" 1.740,--
6 Restant subsidie 1980 gem.Vlaardingen	" 19,21	" --,--
7 Gift	" 10,--	" --,--
	f 11.055,14	f 10.340,--

Uitgaven

1 Algemene Ledenvergadering	f 117,50	f 200,--
2 Gehouden lezingen incl.vergoeding sprekers en zaalhuur	" 801,--	" 700,--
3 Onkosten sekretariaat w.o.verwerking Acceptgiro's	" 195,08	" 250,--
4 Muteren ledenbestand	" 570,50	" 500,--
5 Porti verzending convocaties e.d	" 554,57	" 630,--
6 Uitreiking restauratiepenning	" --,--	" 300,--
7 Excursie	" --,--	" 300,--
8 Jaarboek 1980	" 5.625,--	" 3.870,--
9 Drukwerk Tijd-Schrift nr 24	" 2.070,72	" 2.800,--
10 Drukwerk Tijd-Schrift nr 25, Schoolstraat	" 3.707,80	" --,--

11	Drukwerk winterprogramma 1981/1982	f	--,--	f	600,--
12	Lidmaatschap Bond Heemschut	"	55,--	"	55,--
13	Lidmaatschap Midden Delfland Vereniging	"	55,--	"	50,--
14	Lidmaatschap Nat.Monumenten Bescherming	"	25,--	"	25,--
15	Lidmaatschap Streekmuseum	"	10,--	"	10,--
16	Ver.Register Kamer van Koophandel	"	54,--	"	50,--
17	Wervingskaarten	"	700,--	"	--,--
18	Gift voor het Geuzenmonument	"	59,50	"	--,--
		f	14.600,67	f	10.340,--

Het resultaat van de jaarrekening 1981 is dan:

Totaal inkomsten	f 11.055,14	Totaal uitgaven	f 14.600,67
Meer uitgegeven		Nog te betalen druk-	
dan ontvangen	" 4.142,61	werk winterprogramma	
		1981/1982	" 597,08
	f 15.197,75		f 15.197,75

De kassituatie was

	1.1.1981	1.1.1982
giro	f 3.626,82	f 141,83
kas	" 81,62	" 21,08

Toelichting op de rekening 1981.

Ontvangsten:

Voorgaande jaren werd door de gemeente Vlaardingen subsidie verleend over het totale tekort op de begroting. Aangezien er in 1980 nog geen inzicht was in de op handen zijnde bezuinigingen werd toen nog uitgegaan van een subsidie van f 1.740,-. Door de bezuinigingsmaatregelen werd echter maar f 683,- subsidie verleend.

Uitgaven:

Specificatie Tijd-Schrift nr 24 en nr 25:

Nr 24	Drukwerk	f 1.400,14
	Verzending	" 447,64
	Typwerk	" 122,94
	Enveloppen	" 100,--
		f 2.070,72
Nr 25	Drukwerk	f 2.980,--
	Verzending	" 432,30
	Typwerk	" 100,--
	Enveloppen	" 195,50
		f 3.707,80

Op den duur kan uit de opbrengst van de te verkopen exemplaren van Tijd-Schrift nr 25 een opbrengst van f 850,- tegemoet worden gezien.

De gehouden collecte t.b.v. het Geuzenmonument bracht f 340,50 op. Dit bedrag werd door de vereniging aangevuld tot f 400,--.

BEGROTING 1982

Ontvangsten

1	Contributie leden	f	10.507,50
2	Subsidie gemeente Vlaardingen	"	650,--
			f 11.157,50

Uitgaven

1	Algemene ledenvergadering	f	200,--
2	Te organiseren lezingen, inclusief vergoeding sprekers en zaalhuur	"	850,--
3	Onkosten sekretariaat, w.o.verwerking acceptgiro's	"	250,--
4	Muteren ledenbestand	"	640,--
5	Porti verzending convocaties e.d.	"	650,--
6	Uitreiking restauratiepenning	"	300,--
7	Excursie	"	150,--
8	Aan de leden uit te geven Jaarboek	"	5.837,50
9	Aan de leden uit te geven Tijd-Schrift	"	1.400,--
10	Drukwerk winterprogramma 1982/1983	"	650,--
11	Lidmaatschap Bond Heemschut	"	55,--
12	Lidmaatschap Midden Delfland Verenig.	"	80,--
13	Lidmaatschap Nat.Monumenten Bescherm.	"	25,--
14	Lidmaatschap Streekmuseum	"	10,--
15	Verenigingsreg.Kamer van Koophandel	"	60,--
			f 11.157,50

NOG VERKRIJGBARE PUBLIKATIES VAN DE VERENIGING

Met * gemerkte publikaties verkrijgbaar bij het secretariaat, overigen bij de plaatselijke boekhandel.

Bibliografie van Vlaardingen, f 5,-.

Tijd-Schrift nr 23, januari 1980, f 5,- *.

Tijd-Schrift nr 24, januari 1981, f 5,- *.

Tijd-Schrift nr 25,

Themanummer De Schoolstraat, juni 1981, f 10,-. + *

Historische Jaarboeken Vlaardingen

1977, f 17,50

1978, f 19,50

1979, f 19,50

1980, f 22,50.

.....

Indien niet anders vermeld zijn de foto's in dit
Tijd-Schrift afkomstig van de Gemeentelijke Archief-
dienst Vlaardingen.

RESTEREND WINTERPROGRAMMA.

Dinsdag 19 januari 1982

Algemene Ledenvergadering. Zaal Maassluisdijk 5.
Zie Konvokatie elders in dit nummer.

Donderdag 25 februari 1982.

Jubileumbijeenkomst. Zie ingesloten uitnodiging.

Maandag 22 maart 1982.

"Vlaardingen in oude ansichten II".
Dia's van A.Ouwendijk senior en junior.
Drieën-Huysen, Willem de Zwijgerlaan 470.

Maandag 19 april 1982.

"De Vlaardingse Lijnbaan".
Causerie door de heer G.Vroom te Den Haag.
Visserijmuseum, Westhavenkade 53.

Mei 1982.

Excursie. Wordt nog nader aangekondigd.

Behalve de Algemene Ledenvergadering beginnen alle
avonden om 20.00 uur. Op 19 januari om 19.30 uur.